

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XIV. NÚMERO 324

1 D'OCTUBRE DE 1995

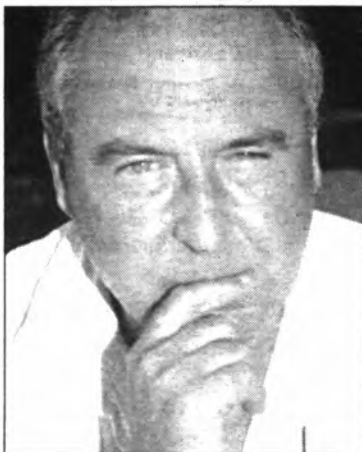
PREU: 200 PTS

I ens deien que això era lleig, que això era pecat... Ens enganaven...això és la cosa més formosa, la més bella de la creació. Ella és anglesa i respon per Hellen.

Són Marielle Recloufen de 25 anys i na Patricia Egmond de 20 anys, de vacances a la platja de Magalluf. Dialogàrem amb elles i podem afirmar que, a més de guapes, són ben simpàtiques.

En Joan-Lluís Gamundí, que fa dos anys va fer un serial damunt L'ESTEL denunciant les corrupcions i magarrufes del president del Crèdit Balear, president del Club Nàutic Santa Ponça, registrador de la propietat, advocat, conseller del Banc Popular Espanyol, president de IMISA, etc, i sobretot l'amo de Santa Ponça com l'anomenen els habitants del lloc, ens ha concedit una entrevista on ens conta la història de Santa Ponça i de les seves cases-palau. (Última pàgina.)

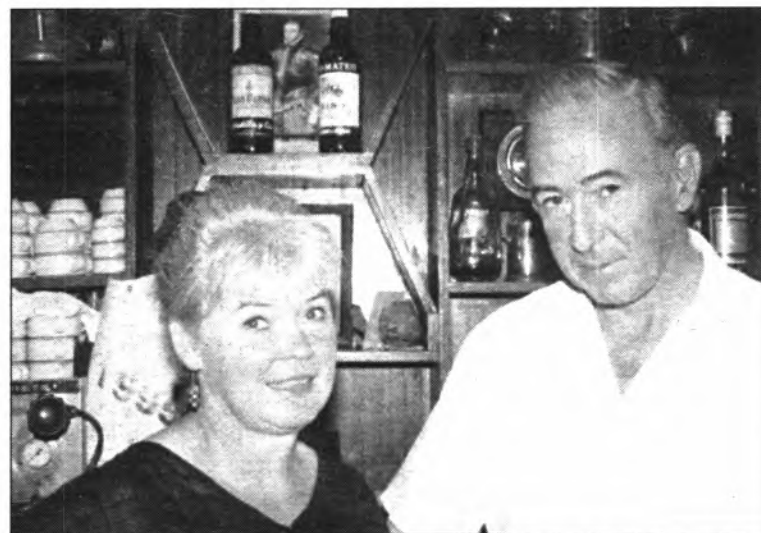
Especial dedicat als termes de Santa Ponça i Palma-nova-Magalluf. Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

SUMARI

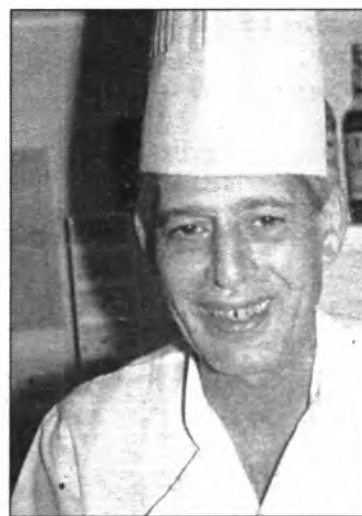
- 2 Xafarderies
- 4 L'antifranquisme
- 6 L'esperit republicà
- 7 Mahatma Gandhi
- 10 Editorial
- 12 100 anys de cinema
- 18 Enquesta
- 21 Polèmica ERC
- 24 Cases de Sta. Ponça

La llibertat d'expressió amenaçada

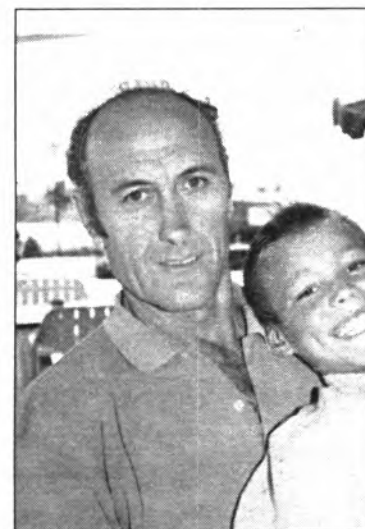
Editorial a la pàgina 10

El matrimoni Gulliver regenta el restaurant Happy Garden, a Magalluf. Fa cuina anglesa i cuina internacional. Per unes 1.800 pessetes s'hi pot menjar a la carta. El menú en val 800. Els dilluns tenen tancat.

En Juan Callejón és l'amo i el cuiner del restaurant Migdia, a la plaça del Migdia, al Toro. És especialista en cuina mallorquina. fa el llom amb col, les albergínies farcides i l'arròs brut o a la marinera. Els divendres i els dissabtes fa menús a 800 pessetes.

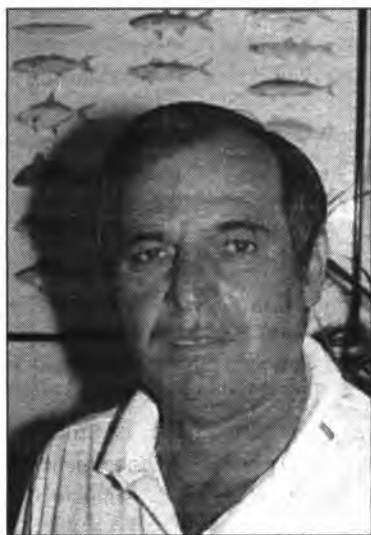

Manuel Jiménez, a qui veim amb el seu hereu, és l'amo del restaurant Can Ramis, a l'entrada de Santa Ponça. Serveix les costelles de xot, les paelles i el peix. A la carta s'hi menja per unes 2.000 pessetes. Fa menús a 750.

Xafarderies

• **Ràdio El Toro** és una emissora que es troba els diumenges matí al 108.0 de la freqüència modulada. Parla en mallorquí i en foraster i emet des del poble del Toro (pronunciat Tòru).

• A partir del 10 i l'11 de setembre, **TV3** emet via satèl·lit i es veu a tot Europa, al nord d'Àfrica i a tot Amèrica i això sense repetidors. En Jaime Martorell ho té pelut d'ara endavant. No en podrà cremar, de repetidors, perquè no n'hi haurà. El Govern espanyol, que volia posar barreres al cel i tenia prohibit que veiéssim la televisió d'altres comunitats autònomes, també ho té malament i ja ha anunciat que canviarà aquesta llei que anava precisament a impedir que els mallorquins poguéssim veure i sobretot sentir emissions televisives en la nostra

En Pep Porcel és l'amo de la bodega L'Illa d'en Pep, al poble del Toro (pronunciau-ho «Tòru» com els eivissencs, menorquins i sollerics). Despatxa el peix fresc que ha pescat ell mateix de matinada. Els arrossos de peix i les tapes són l'especialitat de la casa. Per unes 2.000 pessetes s'hi menja a la carta. Els dies feiners hi ha menú a 700 pessetes.

llengua provinents del Principat i de València. Prohibir-nos les antenes parabòliques seria massa gros i la Comunitat Europea no els ho permetria.

• Tampoc els ho permetrien els milions de turistes que ens visiten, ni els europeus, sobretot alemanys, que posen negocis a les zones turístiques mallorquines. Per cert que no a tots els va bé el negoci. Vénen, obrin la botiga i si veuen que perden massa milions tanquen i parteixen cap a casa seva. I d'aquests n'hi ha molts segons els rumors que circulen per Santa Ponça.

• El **Caló des Monjo**, entre Cala Fornells i el Camp de Mar està molt brut, i no per la gent que hi va a banyar-se que és més bé poca. La culpa la tenen els amos dels vaixells que tiren les deixalles a dins mar en lloc de depositar-les als contenidors i cubells dels ports. L'ajuntament s'hauria de cuidar de fer el caló net perquè, és clar, les deixalles hi entren, però no poden sortir per la configuració del caló.

• El carrer Contralmirall Riera, que dona a la **platja de Magalluf**, es va convertir en torrent el passat dia 4 de setembre. La torrentada va envair la dotzena de botigues del carrer i va produir moltes de pèrdues. L'urbanisme mal planejat és el culpable d'aquestes coses. Els mallorquins sempre havíem fugit de les voreres dels torrents i de les rambles a l'hora de construir. La majoria dels pobles de Mallorca estan damunt turons o a llocs alts. Ara han construït als llocs baixos els quals, quan plou una mica, queden plens d'aigua.

• Des del **PSM de Manacor** ens

han enviat un comunicat congratulant-se pel nomenament d'en Joan Barceló i Mates com a director general de política lingüística del Govern Balear. El santjoaner Joan Barceló, que fou batle de Sant Joan per UCD, avui és tinent de batle pel PP a l'Ajuntament de Manacor. Tots els nacionalistes, és a dir, les persones que estimen Mallorca, esperen molt del nou director general en pro de la recuperació del català a Mallorca.

• La majoria de mallorquins estan indignats amb aquesta gent del PP i del PSOE, amb la gent d'aquests partits forasters que aquest mes passat ens han negat el pa i la sal d'un estatut d'autonomia de primera categoria. Els mallorquins que militen en aquests partits són uns traïdors aliats dels enemics de Mallorca, dels qui s'enduen els nostres doblers cap a Madrid, dels qui no ens donen competències en Educació, ni en Sanitat, ni en policia, ni en res. Si tenen un punt de dignitat i vergonya, han de dimitir o passar-se a partits mallorquins. A partits que estiguin en condicions de defensar aquesta terra de l'espoliació i de la vergonya.

• El PP de Santanyí recolza una moció per reclamar l'autodeterminació del nostre poble. El batle, **Cosme Adrover**, afirma que està cansat de donar diners a Andalusia. Aquests foren els titulars d'un article periodístic que ens va sorprendre ben agradablement. I ens va sorprendre i alegrar al mateix temps venint d'un batle que ja ho era en temps d'en Franco i que ho serà mentre vulgui. Les coses canvien ràpidament i a dins el PP més que a altres llocs. En Carles Canyelles, que és germà de l'ex-president, a preguntes dels periodistes forasters escandalitzats per la possible creació d'un partit autòcton mallorquí sorgit de dins el PP, s'exclamava tot rabiós l'altre diàssia per la televisió mallorquina: «Què passa, és que sa gent de

Cosme Adrover, batle de Santanyí.

dretes no pot ésser independentista?» I és clar que sí, home de Déu! Quan la dreta mallorquina sia independentista, serem a dues passes de la independència. La independència es fa amb doblers i amb prestigi, la dreta és la que té aquestes dues coses a Mallorca.

• El darrer número de **L'ESTEL** dedicat a **Andratx** va provocar un gran escàndol, suposam que entre els simpatitzants del PP, que són majoria en aquell municipi. Les reaccions han estat moltes i les telefonades a la nostra redacció, seguides. Ens han dit de tot i molt i ens han amenaçat de mala manera. Na **Catalina Calafell**, que fa feina a Andratx i viu al port, pressionada pels veïns, ens ha pregat que escriguéssim que ella no va dir el que va dir contra el PP i a favor de partits mallorquins i que ella és del PP. Nosaltres escrivim allò que ens diuen els nostres entrevistats, si llavors canvien d'idea, és el seu problema i no el nostre. De totes maneres, ens sap greu els problemes que puguin tenir, sobretot els assalariats, per les seves declaracions en les enquestes que els feim.

• Nosaltres hi érem i no podíem donar crèdit a allò que vèiem i sentíem. Els dirigents d'**ERC de Mallorca** demanant justícia contra els esquiroles que els havien rebotat la campanya sota el lema «Barco de rejilla» a les passades eleccions autonòmiques i el seu president nacional **Àngel Colom** amenaçant-los d'expulsió si no abandonaven les seves idees de donar barco a les institucions i als

símbols espanyols a les illes Balears i Pitiüses. A les darreries, començant pels ex-presidents del partit Tomeu Mestre i Josep Palou, tot un seguit de militants varen tirar els seus carnets damunt la taula de la presidència i deixaren en Colom amb un pam de nas i uns pocs seguidors. No en mancava d'altre. Només ens mancava sortir del centralisme de Madrid per caure en el centralisme de Barcelona. Nosaltres, que feia molts d'anys que predicam a dreta i sinistra que als Països Catalans havíem estat sempre federalistes, obrírem els ulls i veiérem que, amb ERC, de federalisme no en tindríem gens. Partits mallorquins, idò. Ni de Madrid, ni de Barcelona. I al qui no li vagi bé, Barco! De totes maneres, hem de dir que ens ha sabut molt de greu que l'únic partit independentista que tenim a Mallorca s'hagi xapat en dos trossos, i esperam que ben prest surtin altres partits independentistes. Potser ressuscitarà ERB, que tenia batles a Ciutat, Inca i Manacor aquell estiu del 1936?

• En **Gaspar Sabater**, des de la seva columna del diari **El Mundo** criticava l'altre dia la batlesa de Calvià i al seu equip per haver creat la festa del rei En Jaume, amb motiu del desembarcament dels catalans a Santa Ponça a principis de setembre de 1229. Amb aquest desembarcament, Mallorca va tornar a la civilització cristiana i catalana que havia tingut abans de la invasió dels moros. Recordem un poc la història: Mallorca va ésser sotmesa a Roma per Quint Cecil Metel l'any 123 abans de Crist. L'any 468 el rei dels vàndals Genseric va incorporar Mallorca al seu regne del Nord d'Àfrica; l'any 533 el general bizantí Belisari va conquerir Mallorca i la va incorporar a l'imperi de Bizanci. Durant aquests segles de domini vàndal i bizantí, Mallorca fou cristianitzada. El 797, els moros del Califat de Còrdova ens envaïren i després, el 1031 les illes for-

L'ESTEL de Mallorca

LA REVISTA QUE DIU EL QUE ELS MALLORQUINS PENSEN PERÒ NO S'ATREVEIXEN A DIR!

SUBSCRIVIU-VOS-HI!! Tel. 26 50 05

Fins a un 25% de descompte amb la presentació d'aquest anunci ÒPTICA SBERT

Sant Miquel, 83 (cantonadaAVINGudes) Tel. 72 14 25
Graduam i adaptam lentilles • Per la compra d'unes lentilles li regalam un altre parell d'iguals. • Ulleres de sol i graduades

PODA DE PALMERES TOMEU CATALÀ

Tel. 79 77 25 • 60 27 20

TENNIS SON RIGO

Tennis
Futbol-sala
Hàndbol
Petanca
Cir. footing

Squash
Volei
Mini-golf
Tennis taula
Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

Instantània de la festa del desembarcament, a Santa Ponça.

marem part del taifa de Dénia fins el 1091. Els catalans i els pisanos intentaren conquerir Mallorca els anys 1113 i 1115 i no ho aconseguiren perquè els almoràvits varen incorporar Mallorca al seu imperi. L'esfondrament de l'imperi almoràvit va afavorir la creació del regne independent de les Balears (1146-1203). L'any 1203 l'illa fou conquerida pels almohades, però el 1229 el rei En Jaume desembarcà a Santa Ponça amb els catalans i va reconquerir Mallorca definitivament per a la Cristiandat. Aquest és el fet que s'ha commemorat aquests dies a Santa Ponça, que tan de mal de ventre ha donat a certs periodistes espanyols que no poden pair que fossin els catalans els qui el varen fer, ni poden pair que Mallorca fos repoblada de bona gent catalana, que és la que hi ha fins al dia d'avui. Els espanyols envaïren Mallorca a les ordres del cavaller d'Asphel l'any 1716 i ens incorporaren als seu imperi, però no repoblaren les illes de castellans. Tanmateix els espanyols repoblaren el terme de Calvià a partir dels anys seixanta, arran del boom turístic i allà són majoria, i que sia per molts d'anys, perquè això voldrà dir que el turisme continua venint. Els espanyols s'han organitzat al terme de Calvià, han elegit les seves autoritats, han aixecat poblats com Galatzó i Son Ferrer, on hi ha ben pocs mallorquins (de fet, tots els locals públics i negocis són dels espanyols), i els mallorquins van pels racons.

El que fa falta és que els

espanyols aprenguin la nostra llengua i la nostra història i que arribin a ésser mallorquins com nosaltres mateixos.

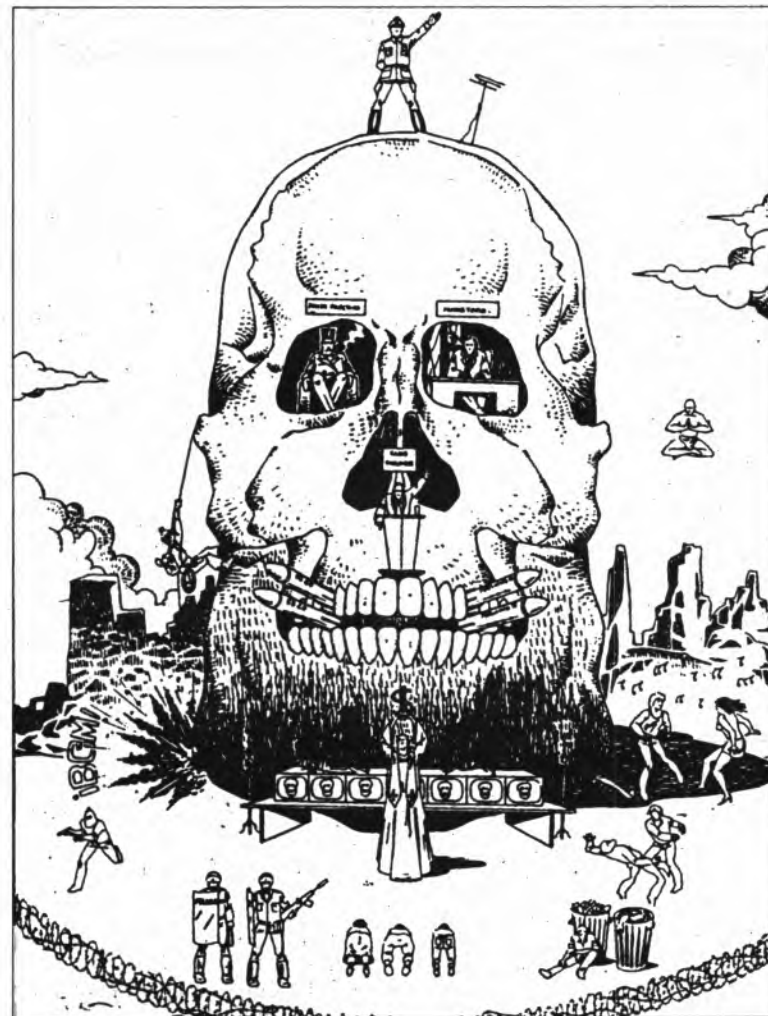
Aquestes celebracions ajuden, i molt, a la integració dels espanyols (coneguts per «forasters») a la nostra cultura. L'Ajuntament de Calvià està d'enhora-bona per aquesta iniciativa, que hauria de durar pels segles del segles. Amén.

- Anàrem al **Teatre Principal** a veure *Un xalet a s'Estaca*, una comèdia ben divertida adaptada i dirigida per Miquel Ambrós, posada en escena pel grup «Picadís» de s'Arenal. Ens va contar, en Miquel Ambrós, que amb la nova direcció del Teatre Principal, en mans ara del PSM, la cosa va d'allò més bé per als grups de teatre mallorquins que són protegits i contractats per les institucions mallorquines i pels ajuntaments, cosa que no passava quan el Teatre Principal estava en mans del PP. A poc a poc, la gent s'adonà que votar partits mallorquins resulta rendible.

- No cal dir que **periodistes forasters** dels diaris forasters de Mallorca ataquen un dia sí i l'altre també l'actual programació del Teatre Principal i enyoren en Guiscafrè com a director del mateix. No ens estranya gens, cadascú defensa als seus. El que no comprenem és la ràbia que destil·la en els seus articles en Miquel Segura de sa Pobla contra en Xavier Pastor i els altres membres de Greenpeace que es mani-

festen contra les nuclears. I que no saps Miquelet que les nuclears produeixen càncer? Ara ja no es tracta de defensar la natura amb els seus animalets i els seus peixets. Ara es tracta de nosaltres que, si aquests que comanden continuen amb els seus programes nuclears, podem patir una pesta de càncers que delmarà la població humana de forma decisiva. Amb certes coses no s'hi pot jugar i les nuclears són una d'aquestes coses.

- **El Corte Inglés** ha obert i les autoritats peperes han anat a la inauguració més contentes que un pasco. Els qui no estaran contents seran els comerciants de Ciutat, que veuran minvar les seves vendes en un 80%. Continuaran votant el PP? No ho sabem. Ω

El món al gust de Chirac, Aznar i Le Pen.

Espanya, Espanya...

Els xoriços menors (furta-cotxes, escura-carteres, lladres de bancs —ço és sagrat!—, chirleros, etc, omplen les presons.

Però els qui tenen bons padrins, els de guant blanc, els dels contractes blindats i fons d'informació confidencial, entren i surten de la presó com qui va al bar a fer-se una cervesa. Els Conde, els Paesa, Planchuelo, Amedo, Sancristóbal, etc, van i vénen.

Damborenea ha tingut la barra de fer apologia del terro-

risme GAL i heus-lo més lliure que un teuladí. Sembla que en això del terrorisme, si és espanyol, és santificable.

I dels fons reservats ha cobrat fins i tot el Real Madrid. Mendoza diu que això era cosa d'un gerent seu, mort casualment fa uns anys, i a més, estranger, que ell no en sap res. Cal preguntar: és que Interior ajuda el Real Madrid per enfortir el *patriotismo español*. Coneixent-los tots plegats, no ens estranyaria gens ni mica. **Jaume Tallaferro** Ω

JOE'S

CAFETERIA-BAR
Plats combinats casolans
Entrepans
C/ Terral, 3 • Tel. 26 33 55
S'ARENAL

Masquait, S.L.

- Materials de Construcció
- Prefabricats Formigó • Transports
- Làmperes i Decoració

Oficina: c/ Ràpita, 43
Tel. (971) 65 01 23 / 65 24 32 / 65 04 12
Fax: 65 24 32 • 07630 CAMPOS

JOMATOSA

Instal·lació i reparació d'antenes i parabòliques. Reparació de TV i vídeos.

Carrer Puig del Teix, 14-1
Tel. 695002 Santa Ponça

J Jani S.L.

SERVEIS DE NETEJA

Neteges d'obra nova • Vaixells
Neteja de sinistres • Neteja en general
c/ Trasmè, 64, baixos • Tel. i fax 26 87 15
07006 S'Arenal (Palma)

AIGUA POTABLE A DOMICILI

Als termes de Ciutat, Marratxí i Lluçmajor

Telèfon 742768

José Martínez Guillén

Assessor de la propietat immobiliària

Rei Jaume I, 94, local 2.
Tel. 690813 • 07180 Santa Ponça

L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970). II part

De la División Azul fins als pactes amb els EUA

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Abans de continuar aquestes memòries de la lluita antifeixista, hauríem de recordar alguns fets que ens permetran, posteriorment, situar-nos en una situació més avantatjosa per a entendre el que anirem explicant.

La guerra del 36-39 havia acabat amb la victòria total i absoluta de la burgesia damunt les forces populars. S'establiria d'aquesta manera —per la força de les armes, recolzada en la més sagrant repressió— una dictadura terrorista de la burgesia sota la direcció del general Franco.

La principal tasca que portaven a terme els feixistes —tasca començada ja el mateix 18 de juliol de 1936— fou destruir les organitzacions obreres, acabar amb les esquifides autonomies que havia concedit la República Espanyola, enquadrar militarment la mà d'obra de l'Estat per —sense partits ni sindicats obrers que poguessin defensar l'obrer— treuer'n el màxim rendiment econòmic. Amb la victòria dels feixistes, començava la més despietada explotació del poble que s'hagi conegut mai.

Col·laboració amb els nazis alemanys i els feixistes italians

Amb el començament de la guerra mundial (1939-1945), el règim feixista espanyol, que havia estat ajudat d'una forma importantíssima amb homes i armes pels nazis i els feixistes italians, es pronuncia a favor d'aquests en contra dels aliats (França, Estats Units d'Amèrica, Regne Unit, l'URSS...).

El mes de maig de 1939, l'Estat espanyol es retira de la Societat de Nacions seguint les indicacions italianes, i el ministre de la Governació, Serrano Suñer, visita Roma el mes de juny d'aquest mateix any.

Entre els feixistes d'arreu de l'estat hi ha un histerisme pronazi molt accentuat —s'envien els voluntaris de la *División Azul* a lluitar contra els soviètics— i molta gent, tant a l'Estat com a l'exterior, es pensen que Franco actuarà ràpidament a favor de les potències que havien ajudat a vèncer el poble.

Pel setembre de 1939 el

govern feixista espanyol es declara «neutral». El juny de 1940 fa una passa més i, abandonant la fórmula de la «neutralitat» es defineix com a «no bel·ligerant». En aquests moments d'eufòria pro-nazi, el govern de Franco rebutja un préstec dels EUA i signa alguns tractats econòmics amb Hitler i Mussolini.

Però les debilitats econòmiques del règim feixista són moltes. I, ja el mateix 1940, malgrat els encensos discursos a favor del hitlerisme i del feixisme italià, malgrat la dèria antibritànica, el cert és que

reconquerir l'Imperi (especialment la zona francesa del protectorat del Marroc).

L'historiador F. de Castro, en el seu llibre *De las Cortes de Cádiz al Plan de Desarrollo (1808-1966)*, explica:

«El gobierno español deseaba entrar en la guerra. Sentía impaciencia por participar en la guerra al lado de la victoriosa Alemania, hizo lo que pudo en este sentido y lo demostró abiertamente. En septiembre Serrano Suñer visita Berlín para exponer a Hitler las reivindicaciones

no de Pétain se convirtiese en aliado suyo, lo que era incompatible con promesas a España que afectasen el estatuto de Marruecos. Su reticencia y su falta de entusiasmo respecto a la participación española, impidieron a España entrar en la guerra en 1940. No la 'prudencia' de Franco sino su ambición.

La entrevista Franco-Hitler en Hendaya en octubre sólo podía abocar a un resultado dilatorio. Sin embargo, el estado franquista continuó soñando con participar en la guerra».

allunya les possibilitats que el règim espanyol, participi més activament en la guerra mundial (només la famosa *División Azul* combatrà a tots els fronts de l'URSS).

Aviat es firmaran nous tractats de col·laboració entre Franco i Hitler, entre Franco i el règim pro-nazi de Pétain, a França. Tractats que permetran la deportació forçosa d'uns 40.000 exiliats republicans al camps d'extermini nazis. Així mateix, la col·laboració cada vegada més estreta entre les policies polítiques de França, Espanya i Alemanya (la qual ho dirigeix tot mitjançant la brutal Gestapo de Himmler) farà possible que milers de republicans espanyols i catalans, bascs o gallecs, siguin lliurats a la Guàrdia Civil i a la Brigada Social franquistes. El president de la Generalitat, Lluís Companys, és lliurat d'aquesta manera al règim de Franco i executat després d'una farsa judicial.

Fins a la primera gran derrota dels nazis a Stalingrad —el general Von Paulus és vençut per l'Exèrcit Roig i Hitler i l'imperialisme alemany perden més de quatre-cents mil homes—, a l'Estat espanyol hi havia una gran eufòria amb els «èxits» dels alemanys.

Els falangistes organitzen la *División Azul* que, pel juny de 1941, surt cap a l'URSS sota el comandament de Muñoz Grandes (general franquista que serà condecorat personalment per Hitler).

La situació econòmica a tot l'estat és molt greu. Augmenta la fam entre les capes populars malgrat la massiva importació de blat argentí. El dictador Perón ajuda d'una manera ferma i decidida el general Franco i els feixistes espanyols. Anys endavant, quan la mítica Evita Perón visiti l'Estat espanyol, l'acolliment que li farà el dictador serà apoteòsic.

Aquets anys d'alegries nazi-feixistes, d'estreta col·laboració amb Hitler i Mussolini, s'acabaran ben aviat. Franco, que veu com els exèrcits nazis retrocedeixen a l'URSS i són derrotats implacablement per l'Exèrcit Roig, comença a dubtar de la possibilitat d'una victòria hitleriana.

1939, manifestació feixista a Milà amb motiu de la victòria franquista.

ha de signar amb el propi Regne Unit un tractat que permet el proveïment de blat i benzina al govern espanyol. La dependència que la misèrrima economia espanyola dels anys 40 té envers aquest tractat amb el Regne Unit és total.

Il·lògicament, el règim feixista espanyol, malgrat aquesta dependència, somnia en «reconstituir l'Imperi» entrant en guerra al costat de Hitler i Mussolini.

Franco vol entrar en guerra al costat de Hitler

Al setembre de 1940, Serrano Suñer visita Berlín i Roma, i, per l'octubre del mateix any, Franco i Hitler s'entrevisten a Hendaya. Pareix que finalment els feixistes espanyols podran veure complert llur somni: ajudar Hitler,

espanyolas, las condiciones mínimas para participar en la guerra: ayuda económica y sustanciosa participación en el botín de los vencidos: Marruecos francés y Gibraltar.

Hitler no promete nada y envía a Serrano Suñer a tratar con Mussolini sobre los intereses, posiblemente contradictorios, de italianos y españoles en África. Parece que Alemania pretendía más la autorización de paso de sus fuerzas por España para atacar Gibraltar y cerrar el Mediterráneo, que la participación española en la guerra. No quería hacer promesas a España a cambio del Marruecos francés; necesitaba conservar la neutralidad del ejército francés estacionado en Marruecos, y esperaba que el gobier-

“
El mes de maig de 1939, l'Estat espanyol es retira de la Societat de Nacions seguint les indicacions italianes.
”

De la División Azul als pactes amb EUA

Les amenaces verbals de Franco contra Gran Bretanya eren pura ficció sense fonaments. L'exigència de Gibraltar era una bombolla de sabó per a la galeria. L'únic cert era la necessitat que el règim tenia de blat i de benzina. Tractar amb la democràtica Anglaterra salvava així el règim sanguinari de Franco. Els acords de la Texaco amb Campsa foren una gran victòria franquista. Els feixistes espanyols es podien permetre el luxe de cercar aliances amb Hitler mentre eren, en certa mesura, sostinguts pels monopolis del petroli britànics i estatounidencs.

La invasió de l'URSS per part de l'imperialisme alemany

Quan els EUA entren en guerra contra el Japó, els dubtes de Franco i els feixistes—quant al resultat final del conflicte— augmenten fins a límits increïbles.

La victòria de la coalició anti-hitleriana s'apropa

Ja abans de la derrota nazi de Stalingrad, Franco s'havia entrevistat amb l'altre dictador feixista de la península ibèrica, Salazar. Era l'any 1942 i el «Caudillo por la Gracia de Dios» tenia por d'un desembarcament aliats a les costes espanyoles.

A poc a poc l'inhumà botxí que era Franco se n'adona que la victòria hitleriana no és tan fàcil com semblava al començament, en el setembre de 1939, quan, en poques setmanes, la maquinària imperialista alemanya havia conquerit brutalment Polònia, o, al juny del 1940, quan, utilitzant els més sofisticats sistemes de destrucció, i sense respectar la neutralitat de Bèlgica i els Països Baixos, havia fet capitular l'exèrcit francès.

Serraño Suñer (ministre d'Afers Estrangers favorable a Hitler) és rellevat per Jordana (molt menys partidari a les posicions d'entrada en guerra defensades pels falangistes).

El desembarcament dels aliats al Nord d'Àfrica, les contundents derrotes de la maquinària de guerra nazi-feixista a l'URSS, feren que novament el règim espanyol, atemorit davant les conseqüències previsibles d'una victòria de la coalició antihitleriana, proclamàs novament la neutralitat d'Espanya en la guerra i abandonàs a les totes la ficció d'aquella «no bel·ligerància», que tanmateix havia servit per a proveir l'Alemanya nazi de matèries primeres i d'homos (la *División Azul*).

Són uns anys difícils per al règim sorgit de la victòria damunt el poble. Hi ha moments d'incògnites. No se sap si les potències que estan venent el nazi-feixisme voldran finir també amb la totalitària dictadura de Franco.

“
**Els falangistes
organitzen la
División Azul que,
pel juny de 1941,
surt cap a l'URSS.**
”

Per molts d'indrets de l'estat s'estén la lluita guerrillera que, animada per les victòries constants dels antifeixistes europeus, augmenta en nombre de militants i d'accions contra l'exèrcit espanyol i la Guàrdia Civil.

Amb la victòria aliada de maig de 1945 (l'Exèrcit Roig conquereix Berlín), Franco incorpora alguns ministres que ja no són de la vella guàrdia falangista. En el nou govern de juliol del 45, hi ha membres de l'Opus Dei, que poden oferir una imatge «diferent» a l'exterior.

Devers el desembre de 1945, el nou govern democràtic francès proposa als del Regne Unit i dels EUA la ruptura de relacions diplomàtiques amb la dictadura feixista espanyola. Però aquestes provatures per a acabar amb l'autarquia franquista no van gaire lluny. Els estatunidencs, atemorits per l'aclaparant victòria de l'Exèrcit Roig damunt l'Alemanya nazi, cerquen aliats anti-comunistes per a anar bastint la nova política de contenció de les revolucions socialistes o anti-imperialistes en el món. Franco els sembla—ho havia demostrat en la guerra exterminant l'esquerra—un excel·lent aliats.

Els feixistes: uns assenyats anti-comunistes

La declaració sobre el futur de l'Estat espanyol i del règim franquista que signen els aliats

suposa la fi de la idea d'invasió d'Espanya o de substitució del règim per la força.

La declaració condemna el totalitarisme franquista però crida a la reconciliació entre vencedors i vençuts en la guerra civil i pren posició per una hipotètica transició a la democràcia per la via pacífica.

De fet, en aquelles coordenades de derrota del nazi-feixisme, aquella declaració pretesament «pro-democràtica» el que significava de debò era la condemna a mort de les guerrilles que lluitaven per la llibertat amb les armes en la mà. En el fons era un missatge dirigit als feixistes espanyols, fent-los veure que els aliats occidentals no interferirien en els afers interns d'Espanya mentre continuassin essent uns actius anti-esquerrans i, això era el més important, un assenyats anti-comunistes.

Franco podia respirar satisfet. No hi hauria invasió de les forces aliades. Els guerrillers antifeixistes no rebrien cap suport internacional. El Govern legítim de la República tampoc no era reconegut per les potències democràtiques.

La política de «no-intervenció» que tant havia fet per ofegar els republicans a l'Estat espanyol, novament mostrava els seus sinistres dissenys. Els republicans, els simples demòcrates, tots els esquerrans, eren novament lliurats fermats de peus i mans al règim franquista.

Una mica empegueïts per tota aquesta trista història, vers el desembre de 1946 hi hagué una resolució de les Nacions Unides recomanant la retirada d'ambaixadors davant el govern de Madrid. L'any 1947, la dictadura és exclosa del Pla Marshall d'ajudes a la reconstrucció. Però tot això són comèdies de cara a l'opinió pública. A l'Europa alliberada del nazi-feixisme hi a haver-hi eleccions, i cap partit no es pot presentar davant l'electorat dient clarament que dona suport a un règim que ajudà Hitler.

El torrent de Son Bauló

L'estany de Son Bauló, conegut popularment com «es torrent de Son Bauló», és la partió entre les possessions de Son Real i Son Bauló. És un indret idíl·lic conegut per tots els picaforters; antigament s'hi pescaven anguilles i s'hi recollien copinyes, però parlant d'un temps en què no hi havia hotels ni xalets a la vorera esquerra. Els vespres, quan canvia l'embat i trona el vent a terra, de la platja estant, és pot oïr la flaire sospitosa que des del torrent arriba.

La necròpolis talaiòtica de Son Real, més coneguda com «es Fenicios» és un conjunt únic en les seves característiques a tota la Mediterrània occidental. Qualsevol hi pot arribar caminant o en bicicleta, en quatre per quatre o en barqueta; tot arribant veurà una immensa reixeta (quants de vaixells en podríem construir amb tanta matèria primera?). Per ventura no hi podem entrar? Si no hi ha porta, i els forats abunden, no podem pensar en el surrealisme del què hi ha davant els nostres ulls: què preserva tanta reixeta? Tal volta un paisatge? Sortint de l'enreixat veim aquí i allà cercles de pedres mascarades. Són per ventura restes arqueològiques? No, són restes de paelles que s'hi fan cada any, en convocatòria de diverses associacions (inclòs l'ajuntament) per «preservar» el recinte dels nostres més llunyans avantpassats.

Estam d'enhorabona: ara l'Ajuntament de Santa Margalida, i més concretament la seva àrea d'Urbanisme, volen «recuperar» el torrent, concretament la vorera dreta, que és la que està quasi verge. Volen construir un pont que, com novell Golden Gate, afegesqui les dues voreres, que per cert estan afegides per la platja. Així, qualsevol nadiu o forà podrà salvar l'escull del torrent i anar a visitar les restes arqueològiques; però hi ha un problema afegit: cal anar-hi per un camí polsegós on sovint hi passen una caterva de cavalls, o bé per damunt les roques. L'ajuntament hi posa la solució: asfaltar o enrajolar una superfície de 380.000 metres quadrats de Son Real que obtindrà la permuta del seu propietari àrab.

Per qui ens voleu prendre? I que us pensau que som beneïts de tot? Creis que ens xuclam els dits devers Can Picafort? Hi ha algú que s'hagi oblidat de les permutes de zones verdes a Son Bauló (avinguda Diagonal). I què us pensau, senyors de l'ajuntament. Hi van missions que s'organitzarà per aquí qualche platà-forma d'aquelles que tanta por us fan?

I vosaltres que pareixeu tan verds...! **Andreu Picornell i Florit** Ω

En un parell d'anys (1950) tot tornà al seu lloc. Els EUA pressionen fort i tots els ambaixadors que se n'havien anat tornen, capbaixos, a demanar audiència al *Caudillo*. Les Nacions Unides retiren la recomanació de no enviar ambaixadors a Espanya. Amb la signatura del Tractat d'Amistat i Col·laboració entre Espanya i els Estats Units d'Amèrica, de l'any 1953, el règim franquista s'incorpora activa-

ment a la «defensa del mundo libre» enfront l'«amença comunista» que—diuen els capitalistes—ve de l'Est.

A partir d'aquest pacte de la dictadura amb els ianquis, els dòlars començaran a arribar mercès a la concessió de nombroses bases militars per a l'imperialisme nord-americà. I amb els dòlars arriben també els primers turistes.

Però aquesta serà ja una altra història. Ω

NO BAIXI A PALMA

**ROTULOS
ARENAL**

RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR
DEL CARTELL MÉS SENZILL AL RÈTOL LLUMINÓS MÉS COMPLEX
...I A PREUS DE S'ARENAL!
C/ MILITAR, 242 (devora Correus) • S'ARENAL
TEL. 74 32 62

TeleStar

SERVEI TÈCNIC

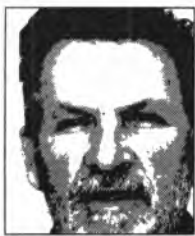
TELEVISORS • VÍDEO • ANTENES
TOTES LES MARQUES

AVINGUDA SANT FERRAN, 45 • TELÈFON 45 04 76 •
07011 CIUTAT

NECESSITAM

promotors i promotores
de **L'ESTEL de Mallorca**
als diferents pobles i ciutats
de Mallorca
i de la resta dels Països Catalans

Telefonau al (971) 26 50 05

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

El discurs esquerrà

Una qüestió prèvia. Aquest article és bàsicament una ponència que l'autor presentava a una de les quatre comissions de la I Conferència d'Independentistes de les Illes, un debat que finalment no es va poder realitzar. Pens que els lectors de L'ESTEL són especialment interessats en el tema; en aquest sentit, faig pública la meua argumentació sobre el ha de ser el discurs d'Esquerra Republicana de Catalunya a les Illes. A manera de tesis, fan així:

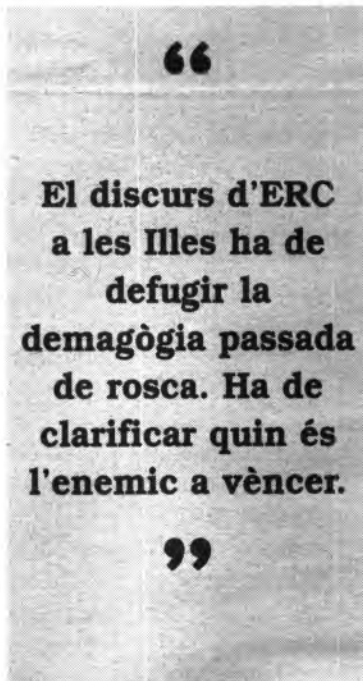
1a. *Defugir el discurs tercermundista*. Paradoxalment, la nació sotmesa, Catalunya, és més avançada socialment que la nació opressora, Espanya. Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera han superat el seu retard històric i comparteixen la modernitat social, com la resta de la nació. Deixant Madrid de banda, la societat castellano-andalusa continua a un estadi endarrerit incapaç de trencar l'estructura agrària latifundista tradicional. El nucli de modernitat castellans, és a dir, de conformació burgesa moderna, els gran nuclis industrials competitiu, no són propis sinó creació de les burgesies estrangeres. A les Illes, en canvi, el bloc central de les empreses és

conseqüència de la pròpia iniciativa illenca.

El discurs d'ERC a les Illes no respon a les necessitats socials i polítiques dels discursos d'alliberament hindú, kenyà, algerià o vietnamita. El discurs com si les Illes fossin una colònia a la manera d'Algèria no solament no es correspon amb la realitat, sinó que va contra l'estratègia essencial de la tradició d'*Esquerra Republicana de Catalunya*.

2a. *Defugir el discurs anti-burgès*. És cert que a les Illes hi ha conflictes de classe. I que el concepte de lluita de classes continua éssent absolutament vàlid. Però les «estampes» que dibuixen els grups ultra-esquerrans de condemna i vituperi del burgès no se correspon amb els interessos de les classes treballadores catalanes. És un discurs passat de moda, en el sentit que les estampes socials més horribles no són precisament les de les societats burgeses modernes.

El discurs d'ERC a les Illes ha de defugir la demagògia passada de rosca. El discurs d'ERC ha de clarificar quin és l'enemic a vèncer. Aquest enemic no és la

burguesia nacional catalana, sinó l'oligarquia castellano-andalusa.

3a. *Defugir el discurs conservador*. Molt fàcilment i massa repetidament, s'introdueixen conceptes i valoracions conservadors als escrits d'independentistes de les Illes. Sense adonar-se, fan un panegíric del món agrari mallorquí o eivissenc tradicional que ja no existeix; o bé fan crides a

valors perduts d'aquest suposat «paradis perdut». És comprensible que els «senyors», els grans propietaris de terra mallorquins o eivissencs, plorin per la pèrdua de les seves antigues rendes. És entenedor que tots aquells estaments que varen perdre riquesa i prestigi social sentin nostalgia del passat.

El posicionament d'ERC a les Illes ha de ser particularment crític amb el discurs conservador.

Hem de considerar, que fins ben entrats els anys seixanta, aquest discurs conservador era el de la classe dominant illenca, i el pensament dominant a la societat mallorquina i eivissenca. També ha de quedar sempre palès i precisat que mentre la classe dels «senyors» mallorquins ha desaparegut com a classe dominant local, pel contrari, la classe dominant espanyola continua éssent la que controla els mecanismes essencials del Poder a l'Estat espanyol.

No ens hem de cansar de dir que les societats agràries d'Eivissa, Menorca i Mallorca de principi de segle eren societats de supervivència, societats catòliques conservadores summament arbitràries i injustes. Hem de dir que aquell món era un infern per les classes treballadores. Un infern ple de violentíssima repressió. Aquesta situació de subhumanitat dels treballadors era cantada com una meravella per la major part de narradors i poetes de l'època. Per mitjà d'aquesta

dubtosa poètica, les situacions més penoses i embrutidores «esdevenien» un món benigne i bucòlic.

i 4a. *Defugir el discurs etnicista*. L'estratègia de l'oligarquia hispana per mantenir el seu domini sobre Catalunya passa per estimular l'enfrontament ètnic entre els espanyols i els catalans. Els oligarques castellano-andalusos no han renunciat en el seu intent d'anorrear la cultura catalana de les Illes. I per això confien que la gran massa dels immigrants hispanos serà un dòcil instrument dels seus monstruosos dissenys.

El discurs d'ERC a les Illes no solament ha de ser solidària amb aquests treballadors hispanos. També s'ha de prendre part a favor dels drets humans dels treballadors immigrants procedents de l'Àfrica o l'Àsia. Esquerra Republicana ha de fer més, ha de denunciar contínuament i implacable els intents de confrontació ètnica provocats pels *mass media* (els oligarques hispanos en són els propietaris directes, hem de dir). ERC a les Illes s'ha d'esforçar en la recerca de fórmules de reforçament de la integració. El discurs d'ERC atraurà l'interès de les classes treballadores —que no tenen res a veure amb les forces d'ocupació— seguint la proposta nuclear republicana: justícia, igualtat, llibertat real, denúncia contra l'explotació dels treballadors, lluita pels drets dels joves i de les dones, etc. Ω

L'Editorial Moll publica la narrativa de M. López Crespí

Amb *Històries del desencís*, el darrer llibre de M. López Crespí publicat recetment per l'Editorial Moll (col·lecció Tomir nº 24) ens trobam novament amb el conegut ventall de «recursos, tècniques i maneres (ho deia l'escriptor Antoni Vidal Ferrando en la presentació de l'antologia poètica del conegut autor de sa Pobla *Els poemes de l'horabaixa*) que té en M. López Crespí d'expressar les seves conviccions irreverents i subversives». I continuava en Vidal Ferrando: «Maneres de fer palès un tarannà indòmit, que es planteja una escriptura resistent com, des de sempre, s'ha plantejat una vida resistent, que li impedeix doblegar-se a les escames de les modes literàries o de la perceptiva, i el duu a no lliurar-se a més poder que al de la seva passió existencial».

Tots els que coneixem la trajectòria personal de M. López Crespí sabem que Antoni Vidal Ferrando no menteix en parlar de l'autor d'*Històries del desencís*. En Miquel no deixa mai indiferent a cap lector. Té una forma especial de fer agafar partit a la gent a favor o en contra de les seves agosarades preses de posició estètiques. Hom pot estar d'acord o en desacord amb el seu vast univers literari, però el que no es pot negar és la voluntat d'inter-

venció que tenen totes les seves propostes. A vegades els seus llibres, les seves actituds de provada i ferma resistència front a la mediocritat dels servils que ens aclapada, ens fa pensar amb un home del Renaixement, embarcat com Galileu o Tomasso Campanella en una lluita contra l'obscurantisme i la superstició, un modern Don Quixot al qual res el pot fer davallar de les seves creences en un avenir lliure per a la humanitat.

Per entendre'ns, M. López Crespí amb el seu darrer llibre, la col·lecció de narracions que acaba de publicar Editorial Moll, *Històries del desencís* confirma ser —com ho havia demostrat amb moltes de les seves obres de poesia, narrativa o teatre (caldría recordar *Homenatge Rosselló-Pòrcel*)— un autor allunyat completament de qualsevol reminiscència noucentista o neoneoucentista. És un home que hagués funcionat a la perfecció entre les avantguardes surrealistes o futuristes d'entreguerres. Amant de les experiències teatrals de Piscator, Brecht o Meyerhold, de l'aventura revolucionària del teatre en l'Alemanya de Weimar, del futurisme rus, del situacionisme francesos que contagiaren el maig del seixanta-vuit amb les idees de la necessitat d'un nou art i una nova

M. López Crespí i J. M. Llompart.

esquerra, López Crespí és la perfecta antitesi de bona part de l'actual cultura llibresca que ens aclapara. Les tretze narracions que formen aquest aplec —*Històries del desencís*— són part indestruïble juntament amb el material de *Notícies d'enlloc*, *Crònica de la pesta*, *Vida d'artista*, i *Necrològiques* (Premi Ciutat de València 1988) d'un lúcida, perfecte i gens soterrat atac contra la literatura retòrica, universitària, aristocràtica i pretesament excelsa a la qual ens han condemnat els comissaris de les editorials i pàgines culturals. Redacció Ω

Mahatma Gandhi, el separatista (VII)

Si el valor i l'abnegació dels resistents no violents es fan paleosos, àdhuc per a l'enemic més curt de gambals que ja no identifica l'insubmís o el manifestant amb el fastigós retrat-robot amb què l'havien adoctrinat, aleshores acaben per venir-se avall les consciències endurides dels colonitzadors i repressors. Ara bé, quan han començat, quan han començat a llançar-se les primeres pedres o els primers trets, tota conversió en massa dels adversaris resulta impossible.

El *media* espanyolista s'han dedicat durant els darrers anys a una sistemàtica campanya de terrorisme psicològic anticatalà. Talment ells mateixos estan atiant l'independentisme ensopeït de la nostra pobra pàtria, sempre massa insegura i servil. Però també han preparat grans sectors de la població espanyola per la crueltat envers la col·lectivitat catalana i els seus trets diferencials. Ara ens trobam com a minoria dins un Estat que tendeix a fomentar el prejudici, a més de l'espoliació, contra nosaltres. Una massa manipulada que tanca els ulls a arguments racionals i es cossifica com a engranatge submís d'un podrit imperialisme intolerant i obtús. Com obrir-los els ulls, esser valents i contundents sense esser cecs ni kamikazes, ja que les matemàtiques les tenim en contra?

Ens cal esperit de sacrifici extra, acceptar el patiment voluntari i fer-lo visible per enderrocar el mur de prejudicis i la boira de manipulació ideològica que l'oligarquia retrofranquista està bastint contra nosaltres, a fi que, mitjançant un canvi de disposició emocional dels observadors, fer-los accessibles a arguments racionals.

En les accions violentes ocorre fàcilment que hi ha oscil·lació esquizofrènica entre raó i sentiments, i que les reaccions emocionals fan impossible una solució racional i justa del conflicte. Però en les accions no violentes i totalment civils, l'element emotiu actua generalment com a recolzament de l'argument racional. L'estratègia de Gandhi, i King, front d'una població blanca quasi monolíticament racista consistia a tractar de canviar-los, no sols amb mètodes no violents de pressió, sinó sobretot fent una crida als seus sentiments. La nostra agnòstica i «racionalista» cultura autosatisfeta són caps pen-

sants i xerrants que menyspreen la força dels sentiments, que irresponsablement han deixat en mans de la reacció espanyolera, les folklòriques i els «culebrons» sudaques. La propaganda ultraespanyola no fa més que fomentar i manipular tot aquest aparell sentimentaloides-folklòric-hispanista per castellanitzar els nostres indígenes i deixar els nostres esplèndids intel·lectuals tastant vins en llurs torres d'ivori. Això s'ha d'acabar, amics. La persona humana és molt més factors intel·lectuals o sentimentals i, en tot cas, ni els uns ni els altres deuen esser menyspreats o oblidats irresponsablement. El camí de la no violència i la fe és un camí de voluntat orientada a l'amor, la misericòrdia, la justícia, la veritat, en acció diària. Una voluntat no sotmesa a sentiments ni a un intel·lectualisme *in vitro* (una mena d'hipocresia farisaica de nacionalistes que parlen i guanyen premis sense lluitar diàriament per llur nació sotmesa i esclava).

La tropa enemiga nostra, ¿són persones o són fortins i polvorins mòbils al servei d'una oligarquia podrida i sense escrúpols, encastellada dins el seu búnquer de segles? El sentit comú, el cristianisme evangèlic de debò, a tot-hom crida a una vida sàvia i lliure, però tots tendim a aferrar-nos a comoditats mesquines, a miserables rutines, a estúpids prejudicis i rancúnies, a una vida forassenyada d'odi i egoismes. Les llibertats s'han de conquerir en la lluita i els catalans tendim a creure que amb una llei o un polític tenim les llibertats més o menys garantides. Per aquest camí cada volta ens autoenganyam i ens feim més i més conformistes, com la divertida història aquella d'en Pere Calders sobre els ciutadans que acceptaven pacíficament (sols amb una lleu disconformitat de «forma») l'ordre que els obligava a posar-se una anella al nas.

Les següents explicacions sobre la desobediència civil de la ploma de Thoreau podien provenir perfectament mot a mot de Gandhi: «Sé una cosa certa: només que deu éssers humans honorables, només que un home honrat de l'estat de Massachusetts deixàs de tenir esclaus i anunciàs que els tenia simpatia i fos portat a la presó estatal, això significaria la fi de l'esclavitud a Amèrica. No té cap importància que el principi sigui molt petit. El

“
En les accions
violentes ocorre
fàcilment que hi
ha oscil·lació
esquizofrènica
entre raó i
sentiments.
”

que es faci de bo existeix per sempre més. Però nosaltres sols en parlem...»

«Però nosaltres sols en parlem»!, açò era tirar llenya al foc de Gandhi, car es prenia molt seriosament els mots i els actes. I és que cal esser gent de paraula i bandejar d'una vegada la frivolitat. Gandhi era un idealista pràctic, un *karmaioqui* (persona que cerca la salvació mitjançant l'actuació despresada). Quan havia adoptat fonamentalment una idea li semblava deshonrós no actuar en conseqüència. No podia suportar que la creença i l'actuació no concordassin. També sota la resistència clandestina al franquisme, els grups esquerrans solien planificar llurs estratègies i fer-hi acordar les tàctiques con-

cretes (al revés que després, en què s'han posat els ideals en un altar poc visible o tancats dins una vitrineta, i hom ha entrat a sac dins el fangar de les tàctiques irresponsables i voltòriques, concordants amb la «cultura del pelotazo»). Sota el franquisme, si hi havia una necessitat de lluita amb manca de personal o eines, hom cercava el personal o les eines, i no renunciava a la lluita. Ara, a cal nacionalisme panxacotent és exactament al revés. És el pitjor enemic que tenim: nosaltres mateixos, els vividors i irresponsables que se les donen de nacionalistes. Si açò no ho adreçam, no hi ha cap possibilitat de victòria ni de regeneració nacional.

Tolstoi i Gandhi

Gandhi trobà en Tolstoi l'ideal d'harmonitzar mots i actes. Gandhi havia estudiat Ruskin i Thoreau i els completava amb el comte Tolstoi. Qui era Tolstoi? Escrivé en *Adolescència*: «Imaginava que no hi havia res ni ningú al món excepte jo; que els objectes no eren sinó formes que no apareixien sinó quan jo en feia esment... Hi va haver instants en què sota la influència d'aquesta idea fixa, arribava a tal grau d'extravagància que em girava ràpidament tot esperant de trobar el no-res just on jo era...» I, sobtadament, s'interrogava: «En què estic pensant?» I un torrent de preguntes i respostes es deslligaven dins la seva ment: «Pens en què és allò que estic pensant...», i

hi tornava dins el vertigen d'existir (aqueixa sorprenent realitat darrera), amb la impressió d'estar en un joc de miralls on la seva idea és multiplicava fins a l'infinit. En aquest camí cap a l'infinit de la transcendència, Lleó Tolstoi contava com imaginava la seva dona ideal. «Però —va escriure prou més envant— quelcom em deia que amb els seus braços nus i les seves abraçades plenes de passió, *Ella* es trobava molt lluny d'esser l'únic bé. Com més guaitava la lluna dalt el cel, més em semblava que la veritable bellesa i felicitat eren més elevades, més pures, més pròximes a *Ell*, origen de tot allò que és bo i bell, i els ulls se m'omplien de llàgrimes de joia insatisfeta i pertorbadora...» Tolstoi comprengué que no era pas l'únic que duia a dins instints depravats, que tot-hom patia d'una natura corrompuda, però que calia molt de coratge per admetre-ho. Durant els estudis es desanimà. Els genis semblen prou incapaços d'estudiar quan són joves, car senten inconscientment que cal aprendre-ho tot distintament de la majoria dels mortals. Tolstoi escrigué al deu diari: «L'home que no té més fita que sa pròpia felicitat és dolent; aquell qui la posa en l'opinió d'altri és feble; qui la té en la felicitat de l'altri és virtuós; aquell qui té Déu com a fita és un gran home! Però per instint es negava a veure els éssers i les coses a través d'allò que els altres n'havien dit abans que ell.» O també: «La guerra és

Lleó Tolstoi, cavalcant el seu cavall Demir, vers el 1905.

cosa tan injusta i desagradívol que aquells que la fan s'esforcen per ofegar la veu de llur consciència...» «Per triomfar en la vida cal esser valent, resolt i conservar la sang freda.» «Com més puig en el parer de la gent, més baix en el meu». La guerra de Crimea, on va esser, el va convèncer dels mals del militarisme i de la «Mare Rússia». Després d'una vida dissipada, Tolstoi cercà en la religió, però en el sentit terrenal, negant els dogmes de l'encarcarada institució eclesial ortodoxa. Per a Tolstoi, altrament, el *modus vivendi* més a menys confortable dels escriptors professionals, llur gust per la bona taula i bones maneres, l'indignaven com una ofensa a la dignitat de la Idea. Per a ell, un aristòcrata atret pel poble, un noble duia en ses venes tota la història del país, i un *mujik* tota la saviesa de la terra. Però entre l'un i l'altre hi havia un tercer personatge de recent creació: l'intel·lectual, nodrit de lectures i no pas d'experiències, que pretenia instruir el seu proïsme sense haver combatut ni estirat del carro. Un dels personatges més odiats pel comte fou Napoleó, en va escriure: «Vaig llegir un discurs de Napoleó amb un fàstic indescriptible... Ningú tant com els francesos van comprendre que la insolència és una arma infal·lible contra la gent. Un cop de puny en tot el nas. Tot consisteix en actuar resoltament; llavors tots s'apartaran i encara es creuran culpables! És allò que vaig comprendre en llegir el discurs de Napoleó» (l'estil dels dèspotes és sempre el mateix: audàcia insolent i culpabilització de la víctima, el mateix franquisme consistia a afavorir sistemàticament el fort sobre el dèbil). Viatjà per Europa i després d'anar a París es quedà a Ginebra. A la cambra de l'hotel llegí la Bíblia deixada en totes les cambres per la Societat Bíblica. Després de tantes impureses, llegí unes quantes pàgines, guaità per la finestra: clar de lluna al llac i llum cristiana dins l'ànima. Escriu: «Com no creure en la immortalitat de l'ànima quan sent en la meua una grandesa tan incommensurable...?»

Finalment, Tolstoi es plantejà si no era absurd de perdre el temps tot escrivint històries quan la vida bull al seu voltant i l'arrossegava. L'home era a la terra per treballar, ajudar, instruir, arruix l'art pur i fins i tot el social! Colèric com pocs, es deia que gràcies a la imbecilitat dels pagesos, ell feia aprenentatge de bondat evangèlica. Es dedicà a muntar escoles per a camperols.

La seva preocupació era, ara, la d'arrencar a Déu totes les màscares absurdes que les religions li havien col·locat al llarg dels segles. Escriu: «Quan hom reflexiona que la mort és la fi de tot, no hi ha res pitjor que viure... Per què agitar-se i treballar...? Mentre hi ha el desig de saber i de dir la veritat, tractam de conèixer-la i de dir-la. És l'únic que m'ha restat en ma concepció moral, l'únic que faré, però no en forma d'art. L'art és la mentida, i jo no sé amar més una bella mentida...»

Per Europa visità moltes escoles i arribà a la conclusió que la visita era la millor pedagogia. A Rússia, els vilatans de la ciutat d'on era comte, eren diàriament instruïts «tal com eren instruïts els grecs i els romans en llurs amfiteatres», o sigui, instrucció espontània en un clima d'alegria: «L'escola no és troba dins l'escola, sinó als periòdics i cafès.» Visità també exiliats, cosa prou audaç perquè el tsar tenia molta policia política escampada per l'estranger. Un dels visitats fou Proudhon, l'altre l'historiador revolucionari polonès Joaquin Lelewel, un ancià que li parlà de les aspiracions legítimes de la Polònia màrtir. De nou a casa, Tolstoi, seduït per la vivacitat d'esperit dels seus joves deixebles, va voler interessar-los per la literatura russa. Els llegí Puixkin, Gogol... Però aqueixos versos simples i harmoniosos i aqueixa rica prosa no els arribaven pas: «Per què la bellesa del sol, d'un rostre humà, d'un càntic popular, la bellesa d'un acte d'amor o d'abnegació són comprensibles per a tothom i no exigeixen cap preparació?» La màxima prova que l'art, segons el defensaven els estetes, era una bajanada, la trobava Lleó en aquesta comprovació aritmètica: «Nosaltres som milers i ells milions.» Anà estenent les seves escoles per tot el districte de Krapivna, i reclutà com a professors estudiants morts de fam que venien de Moscou amb el cap ple d'idees revolucionàries. Però Tolstoi era un antipolític, volia revelar el poble a ell mateix, no pas ideologitzar-lo. Amb algunes hores de xerrar convertia els nouvinguts a la seva teoria d'ensenyament espontani, i tot seguit d'escollir-lo cremaven els pamflets subversius que se n'havien dut amb ells. Els deia: «La civilització perverteix els éssers sans. I tot i que tots en siguem productes, no hem de contaminar el poble amb aqueix verí, sinó regenerar-nos amb el seu contacte.» La regla general era l'amor als nins i el rebuig de la violència. Per propagar tot açò

66

Gandhi trobà en Tolstoi l'ideal d'harmonitzar mots i actes. Gandhi havia estudiat Ruskin i Thoreau i els completava amb el comte Tolstoi.

99

fundà una revista mensual que duia el nom de sa terra pairal: *Iàsnaia Poliana*, amb l'epígraf de Goethe que deia: «*Glaubs zu schieben uns wirsd geschoben*» («Creus empenyar i és a tu a qui empenyen»).

En un moment de còlera, Tolstoi buscà un pretext per fugir de casa. A Polònia havia esclatat una insurrecció independentista (contra l'ocupació russa) recolzada per França, Anglaterra i Austria, i ell, fidel súbdit del tsar encara, pensà de tornar a despenjar l'espasa, sense pensar que els rebels de Marian Langgiewicz eren idealistes disposats a morir per la independència de la seva pàtria esclava, amb una actitud tal, ens adonam com gent prou excel·lent de les nacions oprimides pot deixar-se endur pels tics mentals del nacionalisme opressor, en tant que ells no s'han adonat de l'existència d'aquest nacionalisme que els és consubs-

tancial com l'aire que respiren. Per guanyar-se aquests inapreciables aliats, l'única solució és colpir-los amb el patiment voluntàriament acceptat de la no violència, de la pròpia creu. Tolstoi feia temps que era maridat amb Sònia, qui escriu, amb la típica agudesa femenina front el militarisme masclista: «No crec pas en aquest entusiasme ni en aquest amor a la pàtria en un home de 35 anys. Com si els nins no fossin la pàtria, com si no fossin russos ells també!» Com deia aquella cançó revolucionària: «Ma pàtria són mos germans qui estan llaurant la terra.»

Tolstoi fou, però, un escriptor genial del seu temps. Potser *Guerra i pau* fou sa principal novel·la, al principi de la qual apareix l'alta societat russa vivint ses hores de pau, el 1808: converses de saló, agitació mundana, mesquinesa de fites i d'intencions. En aquesta barreja d'éssers desbravats, mentiders, pervertits, desficiosos, hom pot veure els ecos del nostre cultural-progre-sisme: ses mesquineses de fang, ses covardies i insolidaritats amb vernís «cultural», la seva hipocresia «humanista», jocs d'espills i autoenganys de llur món, reduït com un cap de jibars, converses d'efímers plaers superficials i sempre insatisfets, propis de gentes pornogràfiques. Però Napoleó derrotà aquesta societat decadent, com el PP està assolant projectes nacionalistes nostres a les Illes i al País Valencià: faran tot allò que, amb la nostra vergonyosa covardia i inconsistència, els deixarem fer. La famosa novel·la acaba el 1820, quan els personatges no han pas acabat els respectius camins, i darrere d'ells s'infla l'onada següent, formada per tots els joves, àvids d'estimar i combatre.

Tolstoi escriu: «El nostre ofici d'escriptor és espantós, corromp l'ànima. Qualsevol escriptor està envoltat d'una atmosfera d'adulació que ell cuida amb esma, i tant que no li permet d'adonar-se de la seva vàlua ni del moment en què comença el seu declivi... La cosa no rutlla sinó quan intel·ligència i inventiva va aparellades. Si una d'elles preval, s'ha perdut tot... Ara hi veig clar: a fi que una obra sigui bona, cal sentir amor per la idea que expressa. En *Anna Karenina*, estim la idea de la família, en *Guerra i pau* vaig estimar la idea del poble...» Levin, un dels personatges d'*Anna Karenina* amb neguits espirituals i dubtes existencials, acaba freqüentant els pagesos i impregnant-se de llur saviesa. Un d'ells li fa: «Hi ha

gent que no viu sinó per a la panxa; uns altres per a Déu i llur ànima.» Aquestes simples paraules toquen el punt sensible del jove amo i allò que no han assolit cap filòsof ni pare de l'Església, ho ha aconseguit un pobre *mujik* sense proposar-s'ho: retornar a Déu una ànima esgarriada.

Lleó Tolstoi, un bou dedicat de jove a les dones i la guerra, i a l'art i la glòria i les inquietuds humanistes, acabà per cercar Déu. Una diada de primavera, en passejar pel bosc, s'adonà que el seu pensament s'alleugeria i que tot el seu cos es movia còmodament en la penombra travessada per raigs de claror. Intrigat comprovà que el seu humor s'entristia sempre que negava Déu: «A la idea de Déu, les onades de gaudi de la vida s'enlairen adins de mi —escriu—. Tot s'anima, tot pren un sentit, quan pens que conec Déu i visc. Però quan l'oblid, quan deix de creure-hi, deix de viure... Conèixer Déu i viure és la mateixa cosa. Déu és la vida» (*Confessió*). El professor rus Alexeiev li va assegurar, a més, que als Estats Units, on ell havia romàs una temporada en una colònia comunista russa, els pioners havien hagut d'aturar llur obra reformadora per cercar primer una «base religiosa». Aquesta informació acabà de persuadir Lleó que un societat sense Déu era inconcebible. De fet, ja veim com el nacionalisme i l'independentisme pancatalà que fluïxeja prou en aquest punt i manté acrítics prejudicis «antis», és totalment incapaç, per manca de nervi i coratge, de bastir uns Països Catalans amb Estat propi.. I és que la gran majoria de líders independentistes i grans personatges històrics eren i són homes de fe, d'una o altra manera. La normalització lingüística tampoc no és possible si prèviament no hi ha una normalització espiritual del nostre poble i especialment de molts dels seus arrogants liderets del cultural-progre-sisme. Naturalment Tolstoi acabà decebut també dels líders religiosos i s'adonà que els *mujiks* eren més aptes per expressar i copsar el pensament de Déu. A aquells qui afirmaven que les lleis socials, «particularment les socialistes i comunistes», eren superiors a les lleis cristianes, els responia: «Si la doctrina cristiana, que ha arrelat a ca nostra d'ençà fa segles i on s'assenta la nostra vida social, no existís, no hi hauria tampoc ni llei moral ni lleis d'honor, ni voluntat d'un repartiment més just de les riqueses terrestres, ni l'aspiració al bé ni a la igualtat...» I és un fet incontestable que sols

66

Tolstoi escriu: «El nostre ofici d'escriptor és espantós, corromp l'ànima...»

99

els països de llarga tradició cristiana tenen democràcies formals sòlides, i per exemple l'Islam ha estat incapaç de generar ni una sola democràcia mínimament digna. Hom diria que en aquestes paraules de Tolstoi sentim un eco de les de Pascal: «Sols la religió cristiana es troba amb tothom proporcionada, barrejada ensems amb l'exterior que amb l'interior. Ella enlaira el poble en el seu interior i abat els superbs en l'exterior.» Tolstoi escriu també: «La història dels pobles antics (que durà mil·lennis i desembocà en la història de Roma) és la d'un canvi des de la comprensió personal i animal de la vida cap a un mode social i estatal. Tota la història, des de la Roma Imperial i el cristianisme (història que és encara la nostra) és la de la transformació de la comprensió social de la vida en compressió divina. Aquesta comprensió divina, i l'ensenyament cristià que s'hi basa, governa nostra vida i es troba a la base de totes les nostres activitats pràctiques i científiques. Els homes de pretesa ciència, per no examinar eixa manera divina, el jutgen anacrònic i creuen que no pot tenir per a nosaltres cap sentit... Hi rau, majorment, la font dels més grossos errors dels homes. Les criatures del més baix graó de la comprensió de la vida entren en contacte amb les manifestacions d'un pla superior. Però, en lloc d'esforçar-se per copsar-ne el sentit i abastar el pla on podien cavil·lar el problema més intel·ligentment, el tracten amb llur més baixa comprensió prèvia (prejudici i anàlisi superficial). I llur agosarada decisió és tant major com que no comprenen pas allò de què parlen.

Molta gent de ciència estudia l'ensenyament de Crist sense superar el nivell de comprensió social de la vida; i tal ensenyament no els sembla sinó una fusió indeterminada i incoherent... No la jutgen sinó per les manifestacions externes: catolicisme, protestantisme, dogmes, lluites contra els poders civils. Talment són sords que jutgen els sentits i les qualitats de la música pels moviments que veuen fer als músics. Alguns pretenen que l'ensenyament moral del cristianisme és bo, però exagerat... Repeteixen el que els jueus afirmaven i no podien deixar d'afirmar-ho: en no comprendre els mots del Mestre, el crucificaren.

Així és el parer dels savis d'avui: la llei jueva «ull per ull, dent per dent», la del just càstig, formulada fa cinc mil anys, és més racional que la llei de l'amor...

“
I és un fet
incontestable que
sols els països de
llarga tradició
cristiana tenen
democràcies
formals sòlides.
”

Els predicadors de la fraternitat positiva, comunista, social, proposen, per auxiliar l'amor humà que s'esgota, l'amor cristià. Llur positivisme es fonamentava en l'amor a si mateix. Tal amor, en passar del jo a la família, la tribu, país... no cessa d'afeblir-se. Proposen com a remei, una amor a la humanitat sense amor a Déu: uns efectes, però, sense fonaments.

Tal amor és impossible. On manca la comprensió cristiana de la vida, no hi ha amor cristià: per a ell, en efecte, el sentit de la vida rau en l'amor reservat a Déu...

En els seus contactes amb revolucionaris i desembristes, Tolstoi veu clar que sols la religió podia ajudar a resoldre el dilema del doble amor pel poble dissortat i la pau social. Si bé Tolstoi tornà al si de l'Església ortodoxa, en el zel d'aquest neòfit hi havia quelcom d'impacient. Mai no li havia plagut de seguir cegament els altres; tot allò que havia après, havia tornat a discutir-ho, per ensenyar-ho més avant a uns altres, al seu albir.

Aquest esperit de dissidència, solitud i dominació malencaixada amb l'automatisme del gest i del pensament i la humilitat exigida als «fidels»; la seva intel·ligència s'hi revoltava. El 22-5-1878 escriu al seu diari: «Diumenge vaig anar a missa. Puc trobar una explicació satisfactòria a tot allò fet durant l'ofici. Però els vots de «llarga vida» (per al tsar) i l'oració per la victòria sobre els enemics són un sacrilegi. El cristià ha de pregar pels enemics i no pas contra ells.» Així, començà a allunyar-se de l'Església oficial, ell que al principi s'havia prohibit qualsevol discussió sobre els «dogmes», ara els estudiava un per un, no pas amb escepticisme,

Tolstoi i Txehov.

sinó com un cristià dels primers temps. Tolstoi visità religiosos destacats, després escrigué: «Que han fet? Ham fet malbé l'ensenyament i damunt de cada bocí han afegit una explicació vil i poca-solta, detestable al Crist.. Ells han embussat l'entrada per on comencen la gent, en no entrar-hi ells mateixos» (1880). I més tard: «La religió com a tal no pot esser sotmesa al poder... El nega: les guerres, turments, llatrocini tot allò que se'n deriva. Per això el govern ha d'assegurar-se la religió; si no tanca l'ocell, se li'n volarà.»

Tolstoi torna a l'acció social: sovint visitava la presó de Tula, enraonava amb els presos, els acompanyava al tribunal, assistia a l'eixida dels trens amb deportats cap a Sibèria: «Tenen el cap rapat i els peus encadenats. Un malalt prest a agonitzar, un al·lotet ranc. Cent catorze persones, alguns molt corromputs, uns altres senzills, encisadors. Un vell, molt afeblit, just eixit de l'hospital, amb un enorme poll a la galta. Uns deportats pel municipi, dos no són acusats de res; un

per denúncia de sa muller... Un gran soldat pres d'ençà fa quatre anys... Ploren. Rostre franc. Pudor d'espant...» (15-5-1881). Al gener del 1882 visità els baixos fons de Moscou: bagasses, borratxos, criatures esquelètiques, estreteses, pudor, barreja de sexes i edats, embrutiment, espant, docilitat, culpabilitat. En Lleó els preguntava com havien anat a parar allí, i es quedà corgolçat d'unes respostes curulles d'estupidesa, astúcia, dissort o vici. Cap almoïna ni cap ajut estatal els podia salvar de tal abisme, sols l'amor podia salvar tal misèria. Tolstoi escrigué a la premsa per cridar a la caritat cristiana i no hi trobà resposta, la veu del més famós escriptor era incapaç de colpir l'opinió pública. Comprangué que s'havia de conformar amb pocs deixebles.

Per bé que Tolstoi sembla tenir de tot, no acabava de trobar la pau d'esperit. El 1885, als 57 anys, adoptà una vida senzilla i sòbria de manera definitiva, descalç, vestit de pagès pobre i treballant amb ells. Deixà els vicis (fumar, caçar), de menjar carn,

qualsevol luxe (llegà totes les possessions en vida a la família), i es dedicà a l'exercici físic, a educar el poble, a escriure obres reformistes i espirituals. Condemnava el servei militar i defensava l'objecció de consciència. No acceptà el premi Nobel car no volia diners. Molta gent anà a visitar-lo, com el poeta Rainer Maria Rilke o T.G. Masaryk, futur president txecoslovac. L'Església russa l'excomunicà.

Gandhi conegué Tolstoi a través del seu text *El regne de Déu és en vosaltres*. L'impressionà profundament la descripció de les atrocitats històriques de les Esglésies oficials. El que turmentà Tolstoi és el mateix que mou Thoreau: l'abisme entre l'ensenyament i els actes. Un cristià no ha de barallar-se, sinó patir per alliberar tothom, i aconsella la resistència passiva contra el mal govern.

L'1 d'octubre del 1909 Gandhi escrigué una carta molt llarga a Tolstoi on l'informa del seu moviment de «desobediència civil» al Transvaal. A Tolstoi li sembla una lletra «molt estimulante» que el va emocionar profundament. Li contestà anomenant «germà» Gandhi. Gandhi li envià un llibre seu, que Tolstoi llegí. En la tercera carta, Gandhi l'informa dels inicis de la seva granja Tolstoi. Lleó Tolstoi li contestà entusiasmat, però ja malalt i enllitat. Gandhi rebé la resposta pocs dies després de la mort del comte rus (20-11-1910). Tolstoi hi admetia que la resistència passiva contra el mal no era més que l'aplicació de l'amor. Ho escrigué un home gran a punt d'anar a la tomba a un home que feia poc havia començat, fou un llegat. Tolstoi havia deixat de creure en una transformació més àmplia. En canvi, Gandhi creia que ell i els altres es podien transformar. Però les revolucions duren poc, i sempre s'aturen... (continuarà)

Jaume Tallaferro Ω

L'ESTEL
de Mallorca

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA
(1950-1970) (II PART)

DE M. LÓPEZ CRESPI

CADA QUINZE DIES A L'ESTEL de Mallorca (DE JULIOL DE 1995 FINS A JULIOL DE 1996)
(PER DEMANAR NÚMEROS ENDARRERITS TELEFONAU AL 265005)

EDITORIAL

La llibertat d'expressió amenaçada

Una premsa empipadora, una premsa obstinada, una premsa agressiva és quelcom que ha de ser suportat per tots aquells que exerceixen l'autoritat amb la finalitat de preservar els nostres majors valors: la llibertat d'expressió i el dret de la gent a estar informada. Les paraules que acabau de llegir formen part de la sentència del jutge nord-americà **Gurfein** mitjançant la qual va denegar al govern dels USA el dret a impedir la publicació dels papers del Pentàgon en l'afer **Watergate** que va culminar amb la dimissió del president

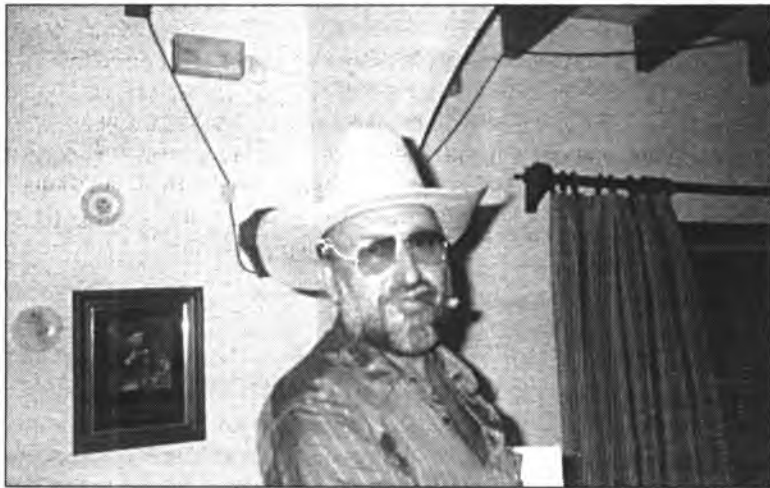
de comunicació.

Com ja saben molts dels nostres lectors, dimarts dia 17 d'octubre el director de L'ESTEL, Mateu Joan, i el col·laborador Jaume Sastre seran jutjats per presumptes injúries contra el polític Ventura Rubí, tinent batle, ex-responsable d'urbanisme de Sencelles pel PP. Més enllà de les persones amb noms i llinatges implicades, dia 17 d'octubre hi ha en joc damunt la taula, una vegada més, moltes coses: la llibertat d'expressió, el dret a estar informat dels ciutadans i el dret a criticar els personatges públics

d'expressió i els drets a estar informat i a opinar. Com deim amb bon mallorquí: **qui no vols pols que no vagi a l'era**. El dret a comunicar o a rebre informació veraç per qualsevol mitjà d'expressió és un dret fonamental (art. 20.1. de la Constitució) i com a tal ha de merèixer la màxima protecció. Quan aquest dret entra en conflicte amb el dret a l'honor, segons s'ha encarregat de fixar complida jurisprudència constitucional, s'ha de resoldre donant preponderància al dret a informar, per quant constitueix un dels fonaments bàsics de l'estat democràtic.

El tribunal Europeu dels Drets Humans s'ha aliniat clarament a favor d'un concepte ampli de la llibertat d'expressió, sobretot quan es tracta de personatges públics, com és el cas dels polítics en actiu. Qui es presenta a unes eleccions i les guanya ho fa perquè vol. Per tant ha d'assumir la realitat d'estar constantment exposat a una fiscalització atenta dels seus actes i dels seus gestos, tant pels periodistes com per una multitud de ciutadans. Un polític, sigui del partit que sigui, ha d'assumir les crítiques: es tracta d'un cost de la seva professió, elegida

lliurament i font de considerables avantatges en altres terrenys (fama, afalacs, informació privilegiada, bona xarxa de contactes, etc.). Per citar una metàfora culinària que recull una sentència de la Cort Suprema dels Estats Units dictada l'any 1974 en un plet de difamació (cas **Gertz contra Robert Welch**): **el preu d'entrar a la cuina és haver de suportar la calor dels fogons**. Això és: un polític que té la pell tan prima i delicada que no pot aguantar les crítiques a la seva gestió el que ha de fer és plegar i anar-se'n a casa seva. Ω

Ventura Rubí, tinent batle de Sencelles pel PP i ex-regidor d'urbanisme

Richard Nixon l'any 1974. Benjamin C. Bradlee (director del *Washington Post* entre els anys 1965 i 1991), per la seva part va afirmar: **La principal lliçó en relació amb Watergate és aqueixa: la veritat finalment surt a la llum i triomfa quan els periodistes persisteixen en la recerca a pesar de les mentides i dels esforços que alguns realitzen per ocultar-la**.

En una societat democràtica l'obligació dels mitjans de comunicació és estar vigilants contra els excessos del poder. I això és tan vàlid per als grans mitjans que segueixen de prop el govern de l'estat o d'una comunitat autònoma (president, ministres i consellers) com també dels mitjans locals que segueixen l'actualitat política d'un poble, d'una ciutat, en definitiva dels batles i regidors elegits a les urnes. En aquests moments a l'estat espanyol no és casual el fet que si un ciutadà té proves d'un cas de corrupció en l'administració abans de confiar en la justícia i dur-ho als tribunals, prefereixi anar als mitjans

que es dediquen a la política i que anteposen els seus interessos personals a l'interès públic. Perquè si una cosa està clara és que si avui L'ESTEL ha estat denunciada, ahir ho va ser la revista de Marratxí, **PÒRTULA**, per exemple, i demà ho pot ser qualsevol altra publicació.

La democràcia necessita abans que res llibertat de pensament i de paraula. Com va dir Joseph Pulitzer, **els diaris existeixen per oposar-se als saquejadors i als depredadors d'una societat lliure**. Entre la premsa i el poder és inevitable un estira i aflixa permanent, un antagonisme que porta al conflicte constant. Cada any moren arreu del món dotzenes de periodistes víctimes de les bales i de les tortures. Cada any dins les societats democràtiques dotzenes de periodistes, articulistes i creadors d'opinió són denunciats als tribunals perquè si hi ha una cosa que temen els polítics corruptes que aprofiten el seu pas per la política per enriquir-se, si hi ha una cosa que els lleva la son és la llibertat

8 1 DE MARÇ DE 1994

LA COORDINADORA DE SENCELLES DESEMMASCARA DAVANT TOT EL POBLE ELS ESPECULADORS DE L'AIGUA

(Jaume Sastre) En un acte públic que va reunir més de dos-cents persones, la Coordinadora en Defensa de les Aigües de Sencelles, va desemmascarar davant tot el poble les maniobres ocultes i inconfessables que des de l'any 1991, tant EMAYA (Arturo Cadenas), controlada pel PP, com el batle de Sencelles, també del PP, han estat fent d'amagat de la població per especular amb l'aigua que és un bé públic i propietat de tots. Després d'una feina pacient de més de tot un any, la Coordinadora de Sencelles ha aconseguit reunir una caramull impressionant de proves, documents, mapes, contractes, etc. que ja han suposat una querrela criminal contra el batle de Sencelles, Guillem Ferrer, per falsificació de document públic en favor dels seus interessos. La convocatòria de l'acte de la Coordinadora van provocar una gran expectació prèvia dins Sencelles i comarca. Afortunadament, però, els intents de la màfia per impedir l'acte van resultar inútils. De què té por la màfia? Idè de que se'n parli i que surtin a la llum les seves maniobres ocultes. Per tal que la gent no sàpiga la veritat, els mafiosos del PP van moure tots els fils: el president de la Tercera Edat va negar el local per fer l'acte, l'Ajuntament va negar les cadires i la TVS està rebent pressions molt fortes perquè el vídeo de l'acte no s'emeti i no arribi a la totalitat de la població. Tanmateix però la veritat acaba sempre triomfant i a Mallorca també arribarà el dia que com a Itàlia els polítics mafiosos corruptes, mentiders i poca-vergonyes acabaran dins la presó. Amb la venda camuflada d'aigua, els especuladors del PP (Guillem Ferrer, Ventura Rubí, Fernando Dameto i Gabriel Cañellas) esperaven obtenir un suculent benefici de 300 milions de ptes. El pitjor de tot, però, és que el benefici fraudulent de quatre individus pot provocar el perjudici de la majoria de la població que veurà la benèdicta impressió del nivell de la mana frekkins i la salinització.

QUÈ PASSA A SA POBLA I A LA BADIA D'ALCÚDIA?

Mentre a Sencelles i a Llubí, la màfia del PP ha fracassat per manipular i fer calar la protesta popular, en canvi han aconseguit tallar la protesta en un poble de reconeguda fama reivindicativa com és Sa Pobla i la zona turística de la badia d'Alcúdia (Port d'Alcúdia, Albufera, Platja de Muro, Can Picafort), precisament les dues zones que notaran primer el desastre de la salinització de l'aquífer. Què passa a Sa Pobla? Doncs passa, entre d'altres coses, que el PP ha emprat la liquidació de les ajudes per la fallida de la Cooperativa com instrument de pressió per atorgar les protestes i ha intentat apavagar el malestar a través de falses promeses com el bluf de noves inversions de capital estranger, cas de l'*American Eagle*.

Un dels articles objecte de judici.

L'ESTEL de Mallorca

PERE SAMPOL DENUNCIA LA MÀFIA DE L'AIGUA DEL PP

(Redacció) El Portaveu del PSM al Parlament, Pere Sampol, va denunciar l'existència de la màfia de l'aigua que integrada per destacats polítics del PP com el batle de Sencelles, Guillem Ferrer, el tinent batle, Ventura Rubí, i Dameto Cotoner, pretén especular amb un bé públic i escàs com és l'aigua potable apte per al consum humà. Sampol va dir que és immoral que hi hagi particulars i polítics en actiu que especulin amb un bé públic i que tenen firmats contractes amb EMAYA controlada també pel PP a través del seu president Arturo Cadenas. La màfia de l'aigua del PP que en última instància està teledirigida per Gabriel Cañellas és una amenaça per a tots els pobles que beuen de l'aquífer de sa Marineta (des de Santa Maria fins a Alcúdia) ja que té intenció de vendre 75 hectòmetres cúbics d'aigua que sumats als 3 que volen treure de Llubí i als 5 que volen treure dels pous privats de Binissalem, pugen a 15 hectòmetres cúbics quan els tècnics de la Junta d'Aigües han estimat que de l'aquífer com a molt només se'n poden dur 3 hectòmetres, així si no es vol provocar la salinització irreversible.

CALEN FOC A DUES EXCAVADORES DE SA MARINETA

(Redacció) Dissabte dia 12 de gener, dues excavadores emprades en el transvasament de les aigües de sa Marineta varen esser cremades i destruïdes. Aquest fet ha provocat reaccions diverses arreu de la Part Forana, la gran perjudicada, un cop més, per la política arrogant i prepotent del PP-PSOE d'endur-se'n l'aigua a la força cap a Palma i Calvià. Quan la notícia es va penamagar, molts mitjans de comunicació, tant nacionals com internacionals, van arribar a la zona i l'aquífer va esser general i molts bars van acabar l'existència de botelles de xampany. En un règim democràtic la violència és condemnable i se n'han de dirimir les diferències a les urnes. Cremar una excavadora està mal fet, però quan s'actua contra la majoria i s'humilien les institucions d'un poble (l'Ajuntament de Llubí, per exemple), solen passar coses lamentables com aquestes. La injustícia genera violència i la manera absolutament imprudent amb què PP-PSOE han dut el tema de l'aigua de la Part Forana, són responsables del clima de crispació que es viu a l'illa de Mallorca. En qualsevol cas, és exigible un mínim de prudència mentre no se sàpiga certament qui ha provocat l'incendi de les excavadores, ja siguin persones que s'oposen al transvasament de l'aigua que es fa contra la voluntat dels legítims representants de Llubí, Santa Margalida, etc., o ja siguin els propietaris de les excavadores que les han auto-destruïdes per així cobrar les indemnitzacions de les assegurances. Perquè aquí hi ha una pregunta clau: Qui i per què es va ordenar retirar la vigilància hores abans que es produïssin els incendis?

Convit als nostres lectors, subscriptors i simpatitzants

Davant el judici contra el director **Mateu Joan** i el col·laborador **Jaume Sastre**, L'ESTEL convida a tots els seus lectors, subscriptors i simpatitzants a fer acte presència dimarts dia 17 d'octubre a l'Audiència (Palau de Can Berge) –al pròxim número ja especificarem l'hora– en defensa de la llibertat d'expressió. Ω

Què és un jurat popular?

El Jurat Popular estarà constituït per nou ciutadans que seran escollits per sorteig d'una llista de 4.000 que a la vegada hauran estat escollits a través d'un sorteig dels cens de població. En aquest cas, la decisió del jurat no serà vinculant, és a dir, la decisió final correspondrà al jutge. Ω

Articles denunciats

Els articles de **Jaume Sastre** denunciats pel tinent de batle del PP, **Ventura Rubí**, són els següents:

1) Data: 1 de març de 1994.

Títol: *La Coordinadora de Sencelles desemmascara davant tot el poble els especuladors de l'aigua.*

Fragments i expressions: **afortunadament però els intents de la màfia per impedir l'acte van resultar inútils, De què té por la màfia? Idò de que se'n parli i que surtin a la llum les seves maniobres ocultes (...)** a Mallorca també arribarà el dia que com a Itàlia els polítics mafiosos corruptes, mentiders i pocavergonyes acabaran dins la presó. (...) **El pitjor de tot, però, és que el benefici fraudulent de quatre individus pot provocar el perjudici de la majoria de la població.**

2) Data: 15 de maig de 1994.

Títol: *Ventura Rubí, el Luis Roldán de Sencelles.*

Fragments i expressions: **En qualsevol cas ningú no discuteix que hi ha molts de «Luis Roldans» que encara van a l'ou i que mereixen estar tancats sota set panys dins la presó. Ventura Rubí, per exemple, és un paràsit; és un Luis Roldán en petit que s'inventa mangarrufes de tota casta per viure com les paparres a costa dels doblers del poble de Sencelles.** Ω

BATLLORI TONI

Dibuixos extrets del llibre, 100 Dibujos por la libertad de prensa, Reporteros sin fronteras, Barcelona 1992.

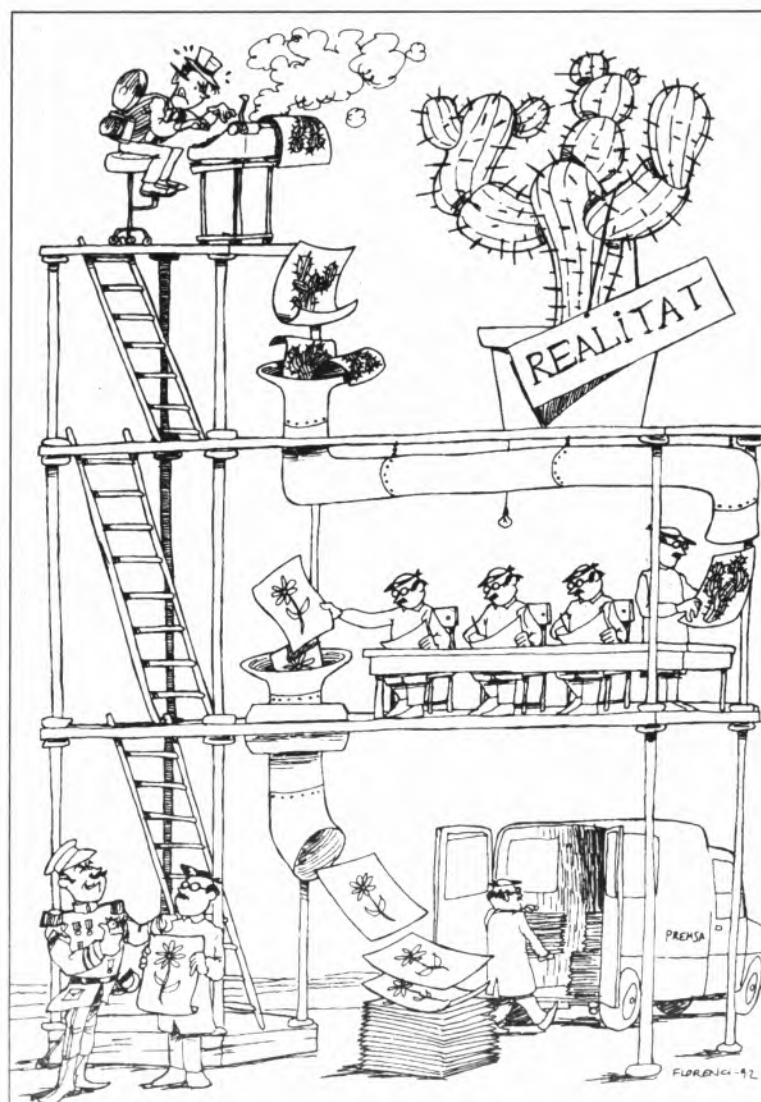
Gran expectació davant el judici

Segons fonts de l'Audiència s'espera l'assistència d'uns trenta magistrats i presidents d'Audiències Provincials de la resta de l'estat que assistiran al judici experimental amb jurat popular per tal d'avaluar els pros i contres de la Llei del Jurat Popular que entrarà en vigor a partir del pròxim mes de novembre. També està prevista l'assistència d'alts càrrecs del ministeri de justícia que es desplaçaran de Madrid a Ciutat per seguir de prop el judici. No cal dir que aquest cas ha despertat l'interès de tots els mitjans de comunicació atès que el dret a la llibertat d'expressió, el dret a opinar i a informar sobre els polítics en actu i que exerceixen càrrecs públics és un tema de constant actualitat. Ω

El fiscal demana més que l'acusació particular

Hi ha alguns fiscals realment obstinats a enfonsar els tribunals de justícia en el més absolut desprestigi davant l'opinió pública. Quan van esclatar les denúncies contra els germans **Guerra**, l'aleshores fiscal en cap, **Leopoldo Torres**, va presentar querella contra *El Mundo* seguint les instruccions del president del govern espanyol **Felipe González**. Aleshores tota la redacció d'*El Mundo* es va solidaritzar amb els autors de la notícia i es van autoinculpar declarant-se coautors dels textos denunciats. Aquest fet va suposar el fracàs de la carrera del fiscal **Leopoldo Torres**, i és que una cosa no s'ha d'oblidar mai: la llibertat d'expressió només es rovella si no en fan ús seguit seguit. En el cas que ara ens afecta, el ministeri fiscal, curiosament, ha demanat més que l'acusació particular. Concretament el fiscal (de moment s'ignora els seus noms i llinatges) ens ha acusat de sis delictes d'injúries i demana per cada un d'ells la pena de dos mesos d'arrest i multa de 150.000 ptes. En canvi l'acusació particular ens acusa de cinc delictes i demana per cada un d'ells un mes d'arrest i una multa de 100.000 ptes.

A la vista del fet, és evident que al Ministeri Fiscal no hi ha qui l'entengui. Quan el diputat del parlament espanyol, **Sr. Alcaraz**, va acusar el president **Felipe González** d'esser el senyor «X» i, per tant, màxim responsable del terrorisme d'estat dels GAL, el Ministeri Fiscal va entendre que no s'havia de querellar i va argumentar que s'havia de distingir entre la reprovació «social» per una crítica política i la «responsabilitat penal». Bé s'ha vist que segons els criteris del Ministeri Fiscal, criticar un tinent batle i regidor d'urbanisme d'un poble de tres mil habitants és cent vegades més greu que acusar d'assassí tot un president de govern! **Jaume Sastre** Ω

FLORENCI

Cent anys de gran espectacle

(Una col·laboració d'acord amb el conveni entre la Conselleria de Cultura del Govern Balear i la Premsa Forana de Mallorca)

CONSELLERIA DE CULTURA,
EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

El cinema ja té cent anys. Louis Lumière a París, el 28 de desembre de 1895, efectuà les primeres projeccions públiques d'un breu reportatge documental amb tant èxit que es llançà a la recerca i filmació de nous reportatges pels països europeus; emperò el primer que intuï la possibilitat de convertir la cinematografia en un espectacle popular va esser Georges Méliès, director d'un teatre parisenc, el qual produí, dirigí i filmà més de cinc-cents films entre 1896 i 1913, introduint el guió, el rodatge en

tinu amb un seguit d'imatges immòbils. El «kinetoscope», aparell de visió individual inventat per Edison, en donà fe i el «cinematògraf», patentat per Louis Lumière l'any 1895, en recollí el fruit.

El cinema, en dues o tres generacions, ha canviat més els hàbits, costums i pràctiques en el món occidental, que cap altre fenomen i que les mateixes revolucions esdevingudes en el darrer mil·lenni. La vida de les «estrelles» del cinema, malgrat hagi estat l'art de viure fingint i d'e-

“

Els anys 1914-18, de les disset productores existents a l'Estat espanyol, nou eren barcelonines i tres valencianes.

”

tumbres» de la llarga etapa catòlico-franquista, costums que condemnaren, decantaren i eliminaren les més insignificants mostres d'erotisme i llibertat sexual. Avui, gràcies al cine i a altres factors de massiva influència popular, com el turisme o la televisió, ens trobam anys de llum enfora de la sorpresa que se'n dugué la dona de Georges Méliès, qui, en veure's a la pantalla besada pel seu propi marit, torbada d'esglai es dugué les mans al cap. D'això encara no fa cent anys! L'erotisme, conreat ja en els primers

simulada i menys dissimulada, l'erotisme ha esdevingut un element molt positiu i enriquidor de les relacions humanes.

El cinema també florí tímida-ment en els Països Catalans. Fructuós Gelabert i Santiago Biosca, l'any 1897, dugueren a terme les primeres filmacions cinematogràfiques amb un aparell de fabricació pròpia; emperò va esser entre l'any 1901 i 1914 que el cinema català assolí un nivell notable amb films, com «Boda i atemptat contra Alfons XIII» d'Abascal, «Maria Rosa»

Marilyn Monroe.

estudi i el trucatge.

No és que els intents de producció o reproducció gràfica dels moviments siguin recents, sinó que provenen de molt enfora i es remunten a l'any 4000 aC. amb «Ombres xineses» i a l'any 1640, amb la «Llanterna màgica» de Kircher; emperò l'autèntic punt de partida ve del segle XIX, paral·lel als grans avanços científics i tècnics del mateix segle. Va haver d'esser el metge britànic Roger, qui estudià el fenomen de la persistència de la retina, en la qual les imatges no s'esborren de cop, fenomen que permet crear la il·lusió de moviment con-

ternitzar-se en el mite, ha ofert als mortals aquells somnis i il·lusions que freturen per caminar durant l'obscura nit dels seus dies i els ha ajudat a rompre molts fer-malls i a afloixar els frens de les repressions que els afectaven, residu d'una esotèrica edat mitjana. El cinema mitificà els nous models de la llibertat: el vestit vermell de Scarlett O'Hara, baixant per les escales de Tara, els tirabuixons de Jezabel, el guant negre de Hilda, els vols de la falda de Marilyn, l'au del paradís nedant nua, Cantinflas ballant sobre el telèfon gegant o la placa del sheriff en el sol polsós de

Hadleyville... «Estrelles» i mites arrossegaren les masses que, amb uncio i devoció religiosa, imitaren els fets i comportaments dels seus ídols, enfollides amb les modes, besades, balls, audàcia i conductes de les nombrosíssimes estrelles que brillaren al cels de la Metro o la Century-Fox. Així, tot el bagatge d'actes i costums, que antany enterbolí de pecat les consciències dels nostres avis, sublimat per l'aurèola d'actors i actrius, es convertí en gestes i virtuts per a unes multituds que badocaren davant les grans pantalles cada pic més captivadores.

Un dels «valors» que més ha capficat i capgirat el cinema dins la nostra societat ha estat indubtablement els de «las buenas cos-

“

El cinema ha canviat més els hàbits, costums i pràctiques en el món occidental que cap altre fenomen.

”

Orson Welles i Rita Hayworth a La Dama de Shanghai.

films d'Edmund Kuhn (1896), evolucionà amb el naixement del mite de la «vamp» en el cine danès i l'aparició de tipus eròtics masculins i femenins, com Marilyn Monroe, Brigitte Bardot, Sophia Loren, Sharon Tate o Rodolfo Valentino i, amb la introducció del nu i d'escenes d'unió sexual, cada volta més

(1908) de Codina o «Hotel elèctric» (1910) de Chomon. En el període 1914-18 la incipient producció catalana atenyé el seu màxim nivell: de les disset productores existents a l'Estat espanyol, nou eren barcelonines i tres, valencianes. Recordem la sèrie «Operacions del Doctor Barraquer», la comèdia «A la pesca

Greta Garbo.

notable, Pere Portabella, amb dos films molt valuosos: «No compteu amb els dits» (1967) i «Noc-turn» (1968). Altres films només aconseguiren la sonorització catalana, com «En Baldiri de la Costa» (1967). Malgrat l'aparició de grans cineastes als Països Catalans, com Lluís G. Berlanga al País Valencià, el domini castellà prevalgué i féu emmudir tots els intents que hi sorgiren durant el franquisme. Avui, gràcies a les subvencions de la Generalitat Catalana i d'altres, a partir de 1986, el cinema català ha millorat en quasi tots els gèneres, sense aconseguir fins avui una definitiva consolidació. El mal ve d'enrera, des de l'aparició del sonor; per mor de l'obligació d'emprar habitualment el castellà com a vehicle lingüístic, el català no hi tingué veu ni vot, situació que produí un avortament més de la desnaturalitzada «madre patria», Espanya.

Cert és que Mallorca, malgrat mai hagi pres passatge per intentar un vol a l'espai del cinema, ho podria haver fet i encara ho pot intentar. El que cal és prendre la direcció correcta, la de la nostra cultura, amb la companyia adequada, al costat de Catalunya i València. Junts podem. En teatre, cinema, art i ciència. La recent XXVII Universitat Catalana d'Estiu a Prada ho avala. El que cal és que en prenguin nota els artistes, els empresaris i els governs. També el Govern Balear. **Miquel Julià i Prohens** Ω

dels 45 milions» o el film històric-literari de Josep de Togores, «La festa del blat» (1914). A Mallorca les projeccions començaren el mes de juliol de 1900, gràcies a la iniciativa de Josep Tous Ferrer, qui havia aconseguit l'arrendament d'uns solars a l'Hort del Rei, on s'aixecà el Teatre-Circ Balear. Allà s'instal·là el cinematògraf Excelsior, el qual funcionà fins a l'any 1902, en què es construí el Teatre Llíric

Des de 1929 fins a 1939 es doblaren cintes foranes al català i la Generalitat de Catalunya fundà l'any 1935 un Servei Cinematogràfic, que durant la guerra civil realitzà notables obres informatives, com «Preparatus i desembarcament a Mallorca»; emperò tot romangué prohibit i paralitzat durant la Dictadura. El primer film parlat en català des de 1939 va ésser «El Judo», que realitzà Iquino l'any 1952. Posteriorment sorgí un realitzador

A Mallorca mai no s'ha escrit «Aquí, un porc foraster»

Fa un parell de dies, en obrir el meu comerç, vaig trobar un bon escrit, amb esprai, que deia així: «Aquí un porc català». Pens que aquests qualificatius són motivats pel fet de repartir uns catàlegs, editats per la cooperativa, que té el seu origen i principal camp d'actuació al Principat de Catalunya, i per això està escrit en la seva modalitat lingüística.

Aquests individus insisteixen que, els mallorquins, una altra llengua parlem. Jo els vull fer notar que quan vaig a Barcelona, els meus companys parlen, segons la seva manera natural, i jo ho faig en la meua, i ens entenem perfectament; això es prova fefaent que tots parlem català. També me passa el mateix a Alacant i a València.

D'altra part no puc comprendre aquest odi al català, quan és una gent disposada a ajudar; comprem que tots plegats farem que se mos respecti. Una prova del que dic és aquesta cooperativa; jo, pel meu potencial, no els faig cap falta; en canvi, jo

i els altres botiguers varem ser ben rebuts d'ells.

Els senyors de les pintades m'han dit que van a cercar suport a Madrid, oblidant que aquesta gent, al llarg de prop de tres segles, persegueixen nostra llengua, suprimen nostres lleis, fomenten la divisió del nostre poble per destruir la nostra identitat. Aquests dies n'hem tengut prou manifestacions d'això: el senyor Aznar vol impulsar el castellà en front de la nostra llengua. També ell s'ha oposat a la nostra autonomia.

Mentre que jo cerc ajuda al Principat de Catalunya per defensar el meu comerç, els beneficis del qual sempre queden a Mallorca, a aquests de les pintades no els molesta gens ni mica la colonització forastera d'empreses del continent, franceses i americanes, que destrueixen el comerç mallorquí explotant nostra nació qual república bananera; deixen sense feina als nostres fills, que no tendran cap ajuda com tenen al continent quan fan reconversions. **Andreu Radó i Ferrando** Ciutat Ω

Espanya és un mal negoci

No seria gens estrany suposar que la majoria de gent que ha llegit el llibre *Juan March y su tiempo* de la Editorial Planeta (1976), una de les coses que més el va fer pensar i de la qual avui en dia encara se'n recorda sia el seu començament, almanco aquest és el meu cas. Jo record molt bé que començava dient: «*Se necesitan dos judios para vencer a un mallorquín*»; doncs bé, aquestes paraules s'haurien de tenir en compte, vull dir que són paraules majors, ja que els nadius d'aquestes illes (Balears i Pitiüses) sempre ens hem espavilat per poder sortir endavant. Ningú no ens ha regalat res; ben al contrari, si han pogut ens han fotut. Malgrat tot i això, sempre hem dormit amb un ull obert per si de cas. Nosaltres, de dos duros en feim catorze pessetes. Per dir-ho clar i català: som una gent que quan els altres es desperten, nosaltres ja hem berenat.

Tot aquest enrenou ve a compte perquè l'altre dia, mentre llegia el diari, se'm va refrescar la memòria d'una cosa que sabem tots els mallorquins, però que callam i no en deim res. La notícia deia que Balears és la regió de tot l'Estat espanyol que va tenir major renda familiar l'any 1994 i seguia dient: «Les balears es refermen com la regió més rica de l'Estat per damunt de les altres comunitats autònomes tant en producció per habitant com en renda familiar disponible.» (UH, 21-8-95)

A mi, aquesta notícia em va fer sentir orgullós, molt orgullós, com tots els mallorquins, però no és una cosa nova. Tothom sap que les illes produeixen i que donen molta feina, moltes divises i un bon nivell de vida. Però és podria estar millor, molt millor. Mirau a la mateixa pàgina una altra notícia que deia: «Balears és una de les regions on les pensions per jubilació són més baixes.» Nosaltres anam en el mateix barco que Galícia i Extremadura, ja que cobram (cobren els jubilats) una mitjana de 63.400 pessetes, mentre que a la resta de l'Estat en cobren 72.500. Idò que us pareix! I que no és guapo això? O sia que nosaltres cream més riquesa que els altres, pagam més que ningú, els qui comanden s'enduen molts de diners (massa) i en tornen molts pocs, i a més, a l'hora de jubilar-nos, cobram 9.100 pessetes menys que els altres.

Aquí hi ha qualque cosa que no va bé, qualque cosa que no rutla. El més just seria, com a mínim, pagar igual i cobrar igual que els altres. No pareix just que el país que més riquesa crea i el que més paga, sigui el que menys cobra a l'hora de jubilar-se. Pensau-ho tots els qui com jo teniu més de cinquanta anys.

Si fóssim allò que toca, un país sobirà, un país lliure, un país independent, en una paraula: un país com els altres, formant entre tots l'Europa que volem, tot això no ens passaria. Quan una nació està per damunt d'unes altres, quan s'enduen molts de doblers i en tornen pocs, quan no deixen que cada nació pugui triar el seu destí, la manera de viure i de fer coses, quan li volen canviar la llengua per una altra de forastera, no ens podem queixar si els nostres jubilats cobren menys que els d'altres llocs de l'Estat. No hi ha cap colònia al món on els nadius cobrin més o igual que els de la metròpoli.

Mentre estava cavil·lant en totes aquestes coses que tenim i que no ens mereixem, me trob al diari UH del 25-8-95 una altra notícia. L'encapçalava un titular que deia: «Els salaris dels treballadors de Balears durant l'any 1994 es troben per davall de la mitjana de l'Estat.» No vols brou? Tassa i mitja! Mentre a la resta de l'Estat el salari mitjà dels treballadors és de 190.400 pessetes, aquí, a Mallorca, va ésser de 176.000 pessetes. Què te pareix secretari, que hi pots anar confiat?

Els qui treballam a Mallorca cobram 14.100 pessetes al mes manco que els qui fan feina a la península, i a l'hora de jubilar-nos, dos reals del mateix. Som els qui més pagam i els qui menys rebem. I jo me pregunto: com és que pagam i callam? Per què se'ns discrimina tant? Per què sempre hi hem de sortir perdent? Doncs jo us ho diré; perquè Espanya és un mal negoci. Potser ens caldria canviar de botiga i muntar el nostre propi negoci. **Jaume Simonet i Borràs** Ω

Nuclear? No, gràcies, senyor Chirac!

La nuclear és una energia (fins i tot en usos no militars):

1. Immadura, amb problemes tècnicament insolubles com:

Què fer amb els residus? La radioactivitat dipositada al fons del mar (amb una vida mitjana de vint mil anys) contamina les cadenes alimentàries (els bidons no aguanten indefinidament les grans pressions del fons de la mar). La radioactivitat és acumulativa i finalment va a parar, augmentada, a les persones.

Que farem amb les centrals? D'una vida curta (de vint a trenta anys); després, les enormes centrals hauran d'ésser tapiades amb torres de ciment armat, i encara així...

El transport, sotmès a tota casta de perills (sabotatge, accidents...). Un sol gram de plutoni (material radioactiu) és suficient, si és respirat, per produir càncer de pulmó a cent mil persones. D'una central nuclear ixen anualment uns 200 quilògrams de plutoni 239. I, segons l'experiència, un 1% (uns dos quilògrams) es perd en el transport i passa, per tant, més prest o més tard, a contaminar l'ambient.

Perillosa i altament contaminant. Prop de les centrals nuclears augmenten espectacularment els casos de càncer, leucèmia, mutacions, etc. Especialment els obrers de les mines d'urani

moren als deu o vint anys de fer-hi feina; moren de càncer en proporcions que superen el 60%, entre horribles dolors. És una contaminació pràcticament irreversible, ja que la radioactivitat, que no és visible com ho és el fum, sinó invisible a l'ull humà (són ones d'una altra longitud), té una durada mitjana de molts milers d'anys. Els científics parlen ja de «possibles epidèmies de càncer en un futur pròxim».

Els antinuclears no consideren justificable la mort de ningú amb el pretext de la necessitat d'energia, igual que no es pot acceptar que els nazis utilitzassin els cossos dels jueus per fer sabó amb el pretext de la necessitat d'higiene.

Innecessària. És una energia substituïble per unes altres, bé la hidràulica, bé la solar i energies alternatives, ja que sols representen més enllà del 20% de l'energia total del país. Hi ha molts d'estudis realitzats on queda perfectament demostrat que pot ésser substituïda, ara ja, per unes altres classes d'energia totalment innoques.

Malversadora. Econòmicament és un gran negoci per a les constructors, però no com a energia, ja que és de les més cares. La construcció de les centrals nuclears la paguem entre totes els ciutadans amb els augments anuals

de les tarifes de la llum. Aquestes tarifes són una vergonyosa imposició dels poderosos monopolis elèctrics, sobre tots els consumidors, als quals ens toca pagar els seus guanys astronòmics, ja que són les empreses amb beneficis més alts, molt més que en qualsevol lloc d'Europa. La nuclear és, per tant, un brut negoci a costa del poble, per beneficiar els monopolis de la construcció i les elèctriques, amb el vist-i-plau del Govern de Madrid.

Reflecteixen un model de fals progrés sense cap eixida més que el desastre final. Un model de major consum d'energia i major consum de tot: d'aigua, d'aire, d'espais sense asfaltar o contaminar, de terres comunals, etc. És el model del fals «progrés» actual que no es pot mantenir indefinidament sense arribar a una catàstrofe mundial sense precedents: superpoblació, supercontaminació de les mars, destrossa dels ja precaris equilibris naturals, destrucció de la capa protectora d'ozó en l'atmosfera. Major consum d'energia significa inevitablement tot això, i la nuclear està pensada i dirigida a

un major consum quantitatiu sense millores qualitatives del nivell de vida de la població.

És, en últim terme, una indústria amb fins militars. Encara que és parli de «l'ús pacífic de l'energia atòmica» es tracta d'una indústria civil que és extensió directa de la seva aplicació militar, ja que el bàndol d'arreu del món necessita residus de centrals per construir la bomba atòmica o submarins atòmics.

Porta a una societat centralitzada i autoritària. Donada la seva perillositat i caràcter militar, afavoreix una societat militaritzada i jeràrquica, on les llibertats han d'ésser retallades «per raons de seguretat». És el 1984 de George Orwell. Això és la mort mateixa de qualsevol projecte, no sols d'autogestió, sinó d'aprofundiment democràtic o d'autonomia nacional. Nuclear és concentració de poder en mans de monopolis i una tecnocràcia, i augment del poder militar sobre el civil.

És la negació de la independència energètica: passam a dependre de les grans potències (EUA en el nostre cas) que tenen

el monopoli del reproprocessament i enriquiment de l'urani.

Provoca atur. Segons reconeix la pròpia UGT, les nuclears exigeixen inversions astronòmiques (més de 125.000 milions de pesetes l'any 1980 per a cada central) i només donen treball per uns anys a obrers i pocs llocs de treball fixos, altament especialitzats. Per un altre costat, perjudiquen l'agricultura (qui comprarà taronges radioactives?), la pesca i el turisme.

Amb l'inversió per crear un lloc de treball en una central nuclear es podrien crear com a mínim 250 llocs de treball en altres sectors (agricultura, tèxtil, construcció). Un lloc de treball en una central costa vint milions, en altres sectors no arriba a un milió. Les nuclears són una absoluta malversació que devora el capital de tota la societat.

Una de les raons per les quals la crisi empitjora és perquè el sector energètic, i especialment el nuclear, devora milions: més del 15% del producte nacional brut s'ha arribat a dedicar a centrals en comptes de fer-ho per al regadiu, per exemple, que crea molts més llocs de feina, evita la despoblació rural i els desequilibris regionals.

L'energia nuclear és l'energia d'un futur que ja va passar. Cal defensar la terra: nuclears, ni ara ni mai! La nostra alternativa:

- Les energies renovables (sobretot invertir en investigació).
- Lleis de conservació energètica (contra la pèrdua i mal ús de l'energia amb mesures que, a més, creem molts llocs de treball).
- Canvi de mentalitat: no al consumisme promocionat artificialment.
- Creixement qualitatiu als sectors pobres i decreixement quantitatiu als sectors rics. **Colla Ecologista de Castelló.** Ap. 566-12080 Castelló Ω

L'ESTEL
de Mallorca

MOSSEGADES

El nou llibre de
Jaume Sastre

280 planes
122 fotografies
586 notes a peu de pàgina
600 persones citades
amb noms i llinatges

El trobareu a les següents llibreries: **Palma:** Quart Creixent, Embat, Tótem, Llibres Mallorca, Jovellanos, Jaume de Montsó i Aloma. **Inca:** Espirafocs. **Manacor:** Leo.

Demandes fora de Mallorca: contrarrembors a l'apt. de Correus núm. 124 (07600) Palma

Restaurant BINICOMPRAT

Banquets de negocis, noces i comunions
Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

Carrer de
Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de
Mallorca

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

Banquets de batejos,
comunions i noces

Son Garcia del Pinar, s/n
Tel. 42 86 59 • 42 80 68

BAR RESTAURANT

Fax 42 76 95 • 07007 Coll d'en Rabassa

SERVEI OFICIAL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

Restaurant SES COVES

Cuina catalana. Reservau taula.
Aprofitau per visitar les coves de Gènova.
C/ Barranc, 45. Tel. 40 23 87
07015 Gènova. Ciutat de Mallorca

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
Som especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/ Cardenal Rossell, 80 •
Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

Escola de cuina ALCARI

Menjars preparats a domicili • Servei a restaurants
Servei de buffets • Catering service for yachts
Rafaletes, 1, baixos. Tel. 70 02 27. Ciutat

TALLERS

arturo

REPARACIÓ D'AUTOMÒBILS

Oli • Filtres

Tubs d'escapament al moment

c/ Condor, 31 • Tel. 10 04 08 • SON FERRER (CALVIÀ)

RESTAURANT • GELATERIA • BAR

MIGDIA

Juan Callejón

CHEFF

Plaça Migdia, 8 • El Toro
Reserva de taules al tel. 10 26 66

RENAULT MOTORMAVI, s.l.

EXPOSICIÓ i VENDA: Avda. Rei Jaume I, 107
Tel. / Fax 69 42 60
TALLER: Gran Via Rei Sanç, 7 • Tel. 69 16 27
SANTA PONÇA (CALVIÀ)

Automòbils

PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles

C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

Campanya antifrancesa i anti-Aznar dels ecologistes Armamentisme i militarisme? No, gràcies!

Xifres de l'any 1985

Cada minut els Estats Units gasten 96 milions de pessetes en armament. Els 670 milions de pessetes d'un destructor poden convertir-se en cases per a 8.000 persones. Un tanc costa l'equivalent a 520 aules d'estudi.

Cada soldat costa, segons la UNESCO, una mitjana de 7.000 dòlars anuals, mentre que la despesa anual per cada escolar és 78 vegades menor. Hi ha més militars que mestres.

El pressupost militar espanyol és major que el de sanitat o el d'ensenyança.

Segons l'Institut Internacional de la Pau, d'Estocolm, dins el

món hi ha 12.700 ogives nuclears, equivalents a un milió tres-cents mil bombes d'Hiroshima.

A cada persona, li corresponen 4.000 quilos de dinamita.

Hi ha al món 22 milions de soldats, i uns deu milions de personal paramilitar. Aquestes xifres representen el doble de tots els professors, metges i infermers plegats. Es pot afirmar que un de cada quatre homes viu de la mort dels altres. Un 25% dels científics de tot el món fan feina directament o indirectament en assumptes militars.

A dins Espanya, hi ha dos milions i mig d'aturats, mig milió de deficientes, un milió dos-cents

cinquanta mil minusvàlids, un milió i mig de xabolistes, quatre-cents mil gitanos, quatre milions d'ancians dels quals mig milió viuen sols. Tres-cents mil menors que fan feina fora de la llei. Vint mil presos, tres milions d'alcohòlics, vint mil heroïnòmans, cinquanta mil menors dins institucions penitenciàries. Mig milió d'analfabets adults, dos milions de ciutadans sense instrucció bàsica. Els alemanys i els japonesos, a qui els aliats prohibiren la tinença d'exèrcits després de la Segona Guerra Mundial, esdevingueren ràpidament els pobles més rics de la Terra. **Fons de Documentació Ω**

EL PETIT COMERÇ DÓNA VIDA I SEGURETAT A LA BARRIADA

Quatre motius per anar a comprar a la petita i mitjana empresa de la barriada:

1. Els beneficis de la petita i mitjana empresa mallorquina es reinverteixen a Mallorca, la qual cosa provoca que els doblers corrin de mà en mà i arribin a molta més gent.
2. El petit comerç la majoria de les vegades són empreses de tipus familiar que creen llocs de feina estables.
3. La petita i mitjana empresa ofereix un tracte humà i un servei post-venda que mai no podrà oferir la massificació i la despersonalització de les grans superfícies.
4. Un carrer ple de comerços és una garantia contra la degradació i un fre a la inseguretat ciutadana.

Mallorquins! Mallorquines!
**No deixeu de comprar als comerços
de la barriada o del vostre poble!**

És un suggeriment de **L'ESTEL de Mallorca**
El diari dels mallorquins

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Venc casa de dues plantes a carrer cèntric de Sant Joan. Tres dormitoris amb possibilitat de cinc i cuina amb xemeneia. 4.900.000 ptes. Tel. 298720.

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. Tel. 295820.

Venc solar de 505 m² a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel. 261255.

Gran oportunitat! Venc pensió completament renovada a la Ciutat de Mallorca. 864017.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 ptes.; traspàs, 1.200.000 ptes. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

S'Arenal, venc pis, 3 hab., bany, cuina, dues terrasses. A la zona de la plaça de les Verdures. Tel. 263674.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

**PER IL LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS**

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Bonic terreny a Lluçmajor (camí d'Alicanti). Cantó 11 m., caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

Avinguda Argentina. Lloger de 5 habitacions, moblat, xemeneia, electrodomèstics, telèfon, dos banyos. 75.000 pessetes mensuals comunicat inclosa. Tel. 792490.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

VENDES

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 794903.

Venc motor Mercuri, foraborda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

Venc taula-escriptori de fòrmica, nova. Ideal per una habitació de nina o nin. 5.000 ptes., en val 10.000. Demanar per na Malena, tel. 410542.

Gran oportunitat. Venc ordinador nou, sense estrenar, a meitat de preu o preu per negociar. Tel. 277990. Marga.

Venc compacte, inclou pletina, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel. 427647.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació crida al telèfon 534455, o bé veniu a La Punta (Pollença, cra. del Port).

Venc grup electrògen diesel de 3 kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, en perfecte estat. Tel. 591633.

Venc Vespa 200, en bon estat i a un preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze volums de l'Enciclopedia Estudiantil que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic marca Sanyo. Tel. 264259.

Venc telèfon «Forma» negre, nou de trinca. 5.000 pessetes. Tel. 835131 (Bel).

Venc enciclopèdia Salvat Cinema 11 toms. 50.000 pessetes. Enciclopèdia Globus Impressionistes 15 toms: 10.000 pessetes. Tel. 429287.

Es venen 2.500 pel·lícules de vídeo noves amb estoig i precintades. Preu 200 pessetes unitat. Tel. 410668.

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per fer excursions (cinema, prendre cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apt. de Correus 1.792 Palma.

Mallorquí, que viu a Barcelona, vol conèixer fadrina de 18 a 35 anys, amorosa, bona presència, bon nivell cultural, de parla mallorquina, per començar amistat. Lliurar carta i fotografia a l'apartat 1969 (08080) de Barcelona

Fadrina jove de 30 anys. Bona presència, culta, fa d'infermera i desitja conèixer senyor fins als 37 anys, amb cultura, sense vicis i feiner, per a fins seriosos. Cridau al 719534.

Senyora jubilada de 65 anys, bona salut i bona posició. M'agradaria trobar senyor gentil i bona persona amb qui pugui compartir la vida. 717354.

Mallorquina de 49 anys, bona salut, pis propi i feina fixa. Vull conèixer senyor feiner, culte i formal per a fins seriosos. Crida'm al 719534.

Espanyola de 57 anys. Mestressa de casa, viuda sense problemes i amb els fills ja casats. Bona cuinera i amant de la música. Vull conèixer senyor net i honest per a una relació seriosa. Tel. 717354.

Funcionària de 29 anys. Simpàtica i alta. Vull conèixer al·lot bona persona, sense vicis i feiner per a fins formals. Crida'm al 717354.

Fadrina de 24 anys. Alta, ben plantada i simpàtica. Vull conèixer al·lot fins als 30 anys, que sia fadrí, educat i feiner, per a sortir amb fins seriosos. 717354.

Fadrina de 34 anys, ben garrida i amb estudis superiors. Vull contactar amb al·lot fins als 45 anys. Fadrí, feiner i formal per una relació seriosa. Crida'm al 719534.

Divorciada de 48 anys amb estudis i bona situació econòmica. Me vull casar amb senyor sincer, bona persona i formal. 717354.

Separada de 41 anys. Agradosa, de caràcter alegre i activa. Cerc senyor seriós, formal i actiu, sa i sense vicis, de bona presència i educat, per a una relació seriosa. Crida'm al 719534.

M'és igual la teva situació, m'és igual el teu estat civil i si tens fills o no. Te voldré tal com sies. No me deixis tota sola. Tenc 31 anys. Som una fadrina rossa amb els ulls blaus. Tenc una bona feina i uns bons ingressos. Crida'm al 719534.

Què és la vida sense un home al teu costat? No res! Som una fadrina de 42 anys, ingressos elevats i vida resolta. Vull trobar un home que se vulgui casar. Tel. 717354.

Viuda de 54 anys. Som atractiva i tenc estalvis. Me passa el mateix que a tu. La soledat. Si te'n vols allunyar, crida'm. 717354.

Viuda de 60 anys. Som ben garrida i estimo la vida. Cerc un senyor intel·ligent, cultivat i educat, casolà, feiner, honest i senzill. 540586.

Viuda de 56 anys. Simpàtica i atractiva. És ben difícil suportar la soledat quan tens necessitat de compartir la teva vida, les teves ànsies, les teves alegries i les teves penes. Me vull casar. Crida'm al 719534.

Viuda de 50 anys. Rossa i garrida. Tenc el caràcter alegre. M'agrada sortir a ballar, a passejar i m'adapt a tot. Vull conèixer senyor curro i divertit. M'és igual el seu estat civil i si té fills i no. Crida'm. 717354.

Fadrina de 23 anys. M'agrada la vida tranquil·la, camperola i sense problemes. Cerc un al·lot de les meves característiques que sia fidel i romàntic. 717354.

Secretària fadrina de 29 anys. No tenc fills, som morena de cabells llargs, 1'70 d'alt, prima i atractiva. Els nins demanen joguines, els presos la llibertat. Jo deman que m'estimis. T'esper. 717354.

Divorciada propietària d'una llibreria. Tenc 43 anys, bona persona, atenta, intel·ligent i sense fills. M'agradaria entaular amistat amb senyor de les meves característiques per refer la meva vida i la meva llar. 717354.

Separat legal. Tenc 48 anys, curro i ben plantat. Tenc casa i apartament. Me vull casar amb senyora amorosa. Tel. 717354.

Oficinista de 32 anys. Me vull casar amb al·lota amorosa i simpàtica. 719534.

Mallorquí de 58 anys. 300.000 pessetes mensuals. Necessit amor. Necessit senyora amable, sense vicis entre els 50 i els 60 anys. Crida'm prest perquè em trob molt sol. 717354.

Professor d'institut de 43 anys. Pis a Ciutat, vaixell al club. Separat sense fills. Vull refer la meua llar amb senyora de cultura mitjana, garrida i galatzona, femenina i ordenada. Tel. 717354.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 kg, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... Cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, accept handicap físic. Escriure a: Apt. de Correus 41-46240 Carlet (València).

Separat de 30 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Vull formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. Cerc la companya de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, 63 anys, cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companya. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Vull formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. Entre 30 i 45 anys. 717354.

Constructor amb grans empreses, casat. Vull conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys, cultura superior, amb molt de béns i estalvis, ben conservat, fort i sa. Vull conèixer senyora amorosa, culta i formal. 719534.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel, cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companya de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agradós. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

**Si estau sols,
veniu
i trobareu parella**
**Gran Prix Master
a la qualitat europea
Gabinet Matrimonial**

Avda. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel. 71 95 34 • Ciutat de Mallorca

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja, que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586.

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys, agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Vull amistat formar amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys, alt, plantós i agradable. M'agrada viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Vull conèixer la meua mitja taronja. 717354.

Fadrina de 34 anys. Som garrida, amable, i amorosa. Tenc ganes de fer-te feliç. 717354.

Divorciada, 39 anys. Hostessa culta, amable, amorosa i molt formal. Voldria refer la meua vida amb senyor formal. 717354.

Viuda 59 anys, bon físic, culta, casolana i bona persona. Tenc xalet, cotxe i un bon nivell de vida. M'agradaria trobar senyor senzill i bona persona. 717354.

Viuda de 53 anys, visc tota sola. Tenc casa, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor de 55 a 65 anys que sia amant de la llar. 549534.

Fadrina francesa, 27 anys, alta i rosa. Guia intèrpret. Cent mil pessetes al mes i cotxe. Cerca home bo amb desitjos de casar-se. 719534.

Fadrina, 36 anys, professora d'EGB, bona presència, familiar i amorosa. Vull casar-me amb home culte, sen-

se problemes i sense vicis de 36 a 43 anys. 717354.

Som una viuda de 61 anys, no tenc problemes familiars ni dels altres. Només tenc el desig d'entaular amistat amb un senyor formal per a un futur que ens interessi a tots dos. Estic ben conservada i som ben agradable. 540586.

Fadrineta aficionada a la música, al cinema i a les aventures, desitja conèixer un al·lot de 25 a 30 anys que tenguí les mateixes aficions. Fins seriosos. 717354.

Divorciada de 60 anys, estudis superiors, delegada d'empresa amb bons ingressos i sense problemes de cap classe; desitja refer la vida amb senyor culte. 717354.

Si estàs tot sol com jo, vine a veure'm. Som morena, molt guapa, amorosa i de gran cor. Tenc 28 anys. 719534.

Fadrina de 42 anys amb estudis superiors, amant de la llar i de la natura. Desitja conèixer senyor formal. 717354.

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Vull formar una família plena d'amor. Crida'm al 717354.

Fadrí de 22 anys, agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354.

Jove de 28 anys, tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics. Vull conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Vull amistat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al·lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganes de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

Si per a tu el més important és l'amistat i no el físic de les persones, si t'agrada anar al cinema i a concerts o simplement conversar, vull que siguis el meu amic o la meua amiga. Jo sóc gai i tenc 29 anys. Apartat 892-07080 Ciutat de Mallorca.

Fadrina de 54 anys amb aparença de 40, alta i sense problemes econòmics. Desig formalitzar parella amb senyor agradable, culte i amorós. Crida'm al 719534.

Som el centre matrimonial i d'amistat que ajunta més parelles cada dia. No segueixis amb més problemes de soledat. Telefona al 717354.

Secretària d'alt càrrec, vida resolta, 32 anys, molt simpàtica, amorosa, garrida, ben feta... vull conèixer senyor formal i culte de 35 a 50 anys. 719534.

Si tens entre 18 i 40 anys, ets garrida i amb problemes econòmics, jo te puc ajudar. Som un empresari casat insatisfet. 717354.

Atenció amics! Uniu-vos al nostre grup d'amistat. Feim excursions, sortides i altres activitats. Si teniu entre 20 i 45 anys, escriviu a l'apartat de correus 1.792. 07080 Ciutat. Abstenir-se borinots.

Escorpi fadrí i seriós. Vull al·lota mallorquina, culta, guapa i catòlica de 35 a 45 anys. Jo en tenc 55. Enviar dades i foto a l'apartat 1.333 de Ciutat.

Intercanviem adreces de Penyes del Barça. Voldríem publicar coses del Barça i en català. M. Colom, Ramon Llull, 33-5-1. Castelló 12005.

Al·lota de trenta anys desitja amistat amb joves que tenguin sensibilitat per la cultura i l'art. Apartat de correus 1107-07080 Ciutat de Mallorca.

Casat de 36 anys cerca dona per a compartir deliciosos moments. Convit a sopar dins un iot a alta mar. Trucau preferiblement els vespres, fins devers les dotze. Pregunteu discretament per Toni. Tel. 299903.

S'ofereix pintor empapador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Mallorquí de 39 anys, estudis superiors, vull conèixer al·lota de similars circumstàncies. Escriure a l'apartat 211 (07080) Ciutat.

SERVEIS PROFESSIONALS

Home jove cerca feina d'ajudant a malalts o minusvàlids que estiguin a ca seva. 297067.

Home jove cerca feina de conrador o de vigilant de finca rústica prop de Ciutat. 297067.

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Modista. Tallar i emprovar. Faig tota casta d'arranjaments: cremalleres, baixos, etc. Tel. 292920. Maria dels Àngels.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. son Ferriol.

Motos Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Zen-Shiatsu, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Venc motocicleta marca NSR 80. Molts pocs quilòmetres, quasi nova. Tel. 511223.

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623-L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

ENSENYANCES

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 ptes/hora. Tel. 243742.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: **Ajuda Evangèlica dels Països Catalans**. Apt. de Correus 1.022. 12005 Castelló. Tel. (964) 207607 (secció d'ensenyament).

«Amics de Joan Ballester i Canals» ofereix de franc material imprès i cassettes de propaganda nacionalista. Podeu escriure a l'apartat 5.069 de Barcelona-08080; o telefonar al 93 2194746.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Primer llibre de poesia d'Aurora de Bindor, **Adesiara murmura una fada**. El trobareu a la llibreria De Verd en Blau de Son Ferriol.

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

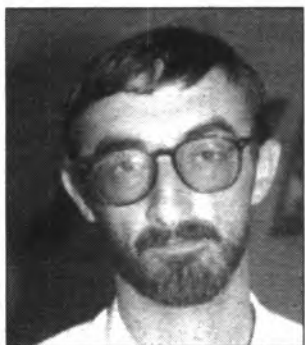
MALLORQUINS!
MALLORQUINES!COMPRAU PRODUCTES
DE MALLORCA!!

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN!

L'ESTEL
de Mallorca

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Jaume Ramis (Santa Ponça). No és just! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

Albert Comes (Santa Ponça). No és just! El PP i el PSOE són partits forasters i mai estimaran la nostra llengua ni la nostra cultura. Partits mallorquins com ERC, PSM o Els Verds hem de votar.

Pere Gálvez (Santa Ponça). No és just! És clar que no és just!! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Qualsevol partit mallorquí és bo per a Mallorca: UM, PSM, ERC, Els Verds.

Miquel Maimó (Santa Ponça). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. PSM hem de votar.

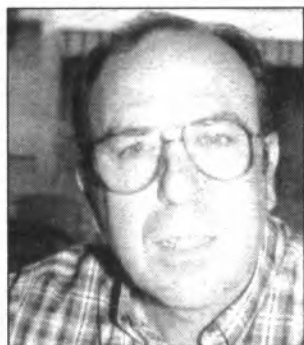
Magdalena Garí (Santa Ponça). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. UM hem de votar.

Petra Seidel (Santa Ponça). No és just! Sembla que no ens estimen gaire aquests del PP i del PSOE que comanden. UM o PSM hem de votar. Partits mallorquins.

Isabel López (Santa Ponça). *No es justo. Estos partidos forasteros que son el PP y el PSOE nunca defenderán la lengua mallorquina. Conviene votar UM.*

Felip Domínguez (Santa Ponça). No és just! No gens ens estimen aquests partits forasters que són el PP i el PSOE. El PSM hem de votar.

Bartomeu Abrines (Santa Ponça). No és gens just! Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE. Són una colla de lladres! Partits mallorquins com el PSM hem de votar.

Família Gibert (Ciutat). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Nosaltres votam UM.

Cecília Boricó (Santa Ponça). No és just! Tampoc és normal. Fa vint-i-vuit anys a Guinea tot estava en castellà. Declararem la independència i ara les emissores i diaris són en bohobe, que és la nostra llengua.

Joan Sastre (Santa Ponça). Injust! No hi ha dret!! No gens ens estimen aquests que comanden. És ben just que votem partits mallorquins. Encara que jo no sia gaire polític, trob que hem de votar UM.

Victorià Munar (Santa Ponça). Això no és just. No gens ens estimen els del PSOE. Hem de votar els mallorquins d'UM o del PSM.

Julio Beltrán (Santa Ponça). *No es justo. Estos del PP y del PSOE son una banda de mafiosos. Hay que votar UM.*

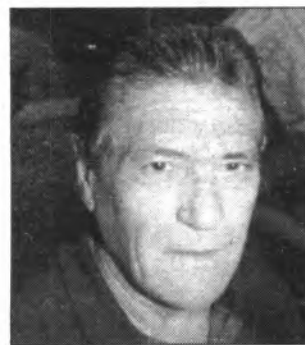
Pere Oller (Santa Ponça). Injust. Aquests del PP i del PSOE són d'uns partits forasters que no defensen la llengua catalana, pròpia d'aquests illes. Jo som d'ERC.

Carme Garcies (Santa Ponça). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Qualsevol partit mallorquí és bo per a Mallorca. ERC, UM, PSM, Els Verds...

Nofre Calafell (Santa Ponça). Injust! Aquests dels partits forasters PP i PSOE no ens estimen. Hem de votar PSM.

Damià Picornell (Palmanova). Mal fet! A la seva van aquests del PP i del PSOE que comanden. Partits mallorquins que defensin els nostres drets, com el PSM, ERC, Els Verds i UM hem de votar. Els partits forasters, fora de Mallorca!

Francesca Daniel (Palmanova). No és just! És indecent! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Jo vot el PSM. També m'agraden ERC i Els Verds.

Carolina Rodríguez i David Quiroga (Santa Ponça). *No es justo. En absoluto nos quieren estos del PP y del PSOE. Votaremos UM.*

Cristina Suárez (El Toro). *Muy injusto! Se ve que estos del PP y del PSOE no nos quieren. UM o Els Verds hay que votar.*

L'ESTEL

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

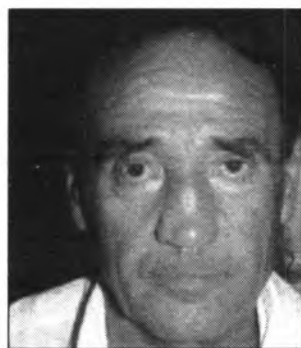
Santi Andreu (Palmanova). Està clar que no és just! El PP i el PSOE són partits forasters que no estimen Mallorca ni la nostra llengua. Partits mallorquins com el PSM o UM hem de votar.

Miguel Ángel de la Paz (Palmanova). *Desde luego que no es justo. Estos del PP y del PSOE no van bien para Mallorca ni para nadie. Hay que votar partidos malloquines como el PSM o UM.*

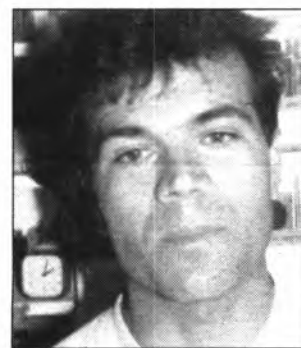
Bartomeu Colom (Palmanova). No és just. De cap de les maneres ens estimen aquests del PP que comanden. Són uns corruptes i uns antimallorquins declarats. Partits nacionalistes mallorquins hem de votar.

Martí Cifre (Palmanova). No és just. No gens ens estimen aquests partits forasters PP i PSOE. Els hem de donar barco! Partits mallorquins que estimin el país hem de votar!

Ramon Castell (Palmanova). Injust! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

Gregorio Trillo (Magalluf). *No, no es justo. Van a lo suyo estos del PP y del PSOE que mandan. En Mallorca hay que votar partidos mallorquines. Partidos como UM.*

Alícia Garcia (Son Ferrer). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Partits mallorquins com UM hem de votar.

José Padilla (Santa Ponça). *No es justo. No, estos del PP y del PSOE no nos quieren. Partidos mallorquines como UM hemos de votar.*

Lluç Ferrà (Santa Ponça). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins com UM o PSM hem de votar.

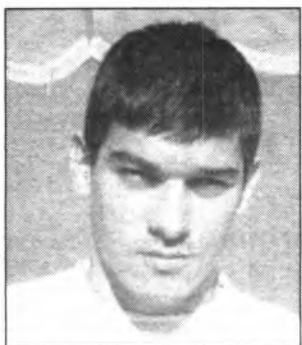
Remei Joan (Palmanova). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins com UM o PSM hem de votar.

Margalida Morey (Magalluf). No és just! Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Partits mallorquins com UM o PSM hem de votar.

Hipólito Nova (Magalluf). *Injusto. Nos quieren a su manera estos que mandan. Hay que votar a los mallorquines de UM-PSM y tendremos diputados en Madrid. Diputados que defiendan a Mallorca.*

Francisco Cifuentes (Magalluf). Injust. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Partits mallorquins com UM, Els Verds o PSM hem de votar.

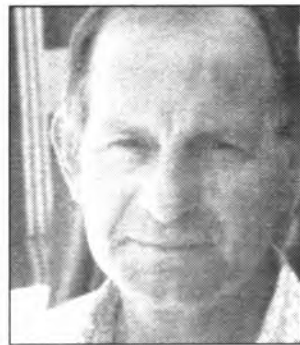
Antoni Frau (Son Ferrer). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar PSM.

Pere Rotger (Magalluf). Això és ben injust. No els hem de votar mai més, aquests partits forasters que són el PP i el PSOE. Jo sempre vot PSM.

Maite Jiménez (Magalluf). *No es justo. Estos del PP y del PSOE pasan bastante de Mallorca: partidos mallorquines com UM hay que votar.*

Jaume Joan (Magalluf). No és just! Ho han demostrat de sobres al Parlament espanyol, amb la seva votació en contra de la reforma del nostre Estatut, que no ens estimen gens aquests del PP i del PSOE. Jo som d'UM.

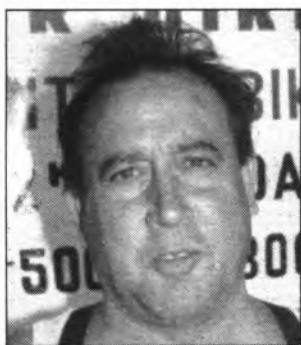

Mateu Martorell (Magalluf). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Sempre hem de votar PSM.

Manuel Fernández (Magalluf). No és just. Jo som gallec i no m'agradaria que això passàs a Galícia. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits mallorquins i treure als partits forasters a fora de Mallorca.

Pepe Fuentes (Magalluf). Ja ens donen pel cul, ara falta que ens prenguin s'arròs. Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar els nostres, partits mallorquins.

Tina Morey (Magalluf). Mal fet! PP i PSOE són dos partits forasters que no ens estimen. Els hem de donar barco i votar PSM sempre.

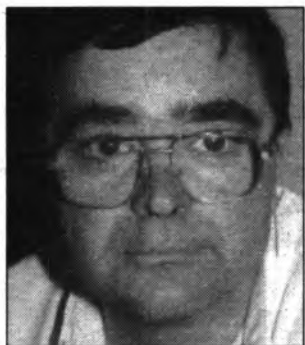

Francisca Lladó (Magalluf). Som una colònia d'Espanya i les colònies no són estimades, són explotades, el que pertoca és votar partits mallorquins, votar PSM.

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Jesús Fernández (Palmanova). *No es justo. Estos políticos que gobiernan son unos sinvergüenzas. Siempre he votado UM.*

Mònica Escudero (Magalluf). *No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Només estimen els espanyols. Hem de votar Els Verds.*

Enrique Castellanos (Santa Ponça). *No es justo. Lo primero ha de ser lo de aquí y los que vienen de fuera tienen el deber de adaptarse a la lengua y a las costumbres de aquí, y no viceversa como sucede ahora. Estos que mandan están confusos. Partidos mallorquines que conocen los problemas de Mallorca y que defienden su lengua hay que votar.*

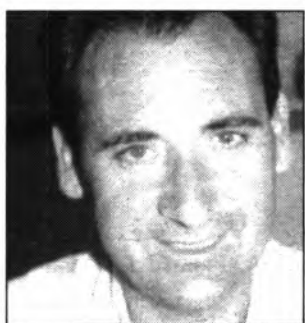
Mari Carmen Martín (Magalluf). *No soy mallorquina, pero estoy concienciada de que vivo en Mallorca. Mis hijos son mallorquines y yo respeto la lengua y las costumbres de aquí. Estos del PP y del PSOE no respetan ni promueven la lengua de los mallorquines.*

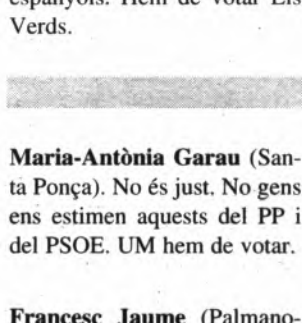
Francisco Segura (Magalluf). *No es justo. Lo lógico es que fuera al revés. El que viene de fuera es el que tiene la obligación a aprender el idioma de la tierra que le acoge. Estos que mandan no lo tienen claro. Hay que votar partidos mallorquines. Partidos que defiendan a Mallorca.*

Sílvia Fernández (Magalluf). *Injust. Molt injust. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Partits mallorquins i tot lo mallorquí. Els partits forasters, fora!*

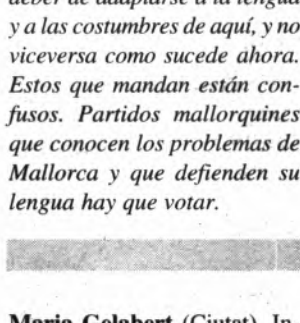

Rafel López (Magalluf). *Ens trauran de ca nostra, aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar mallorquí: PSM o UM.*

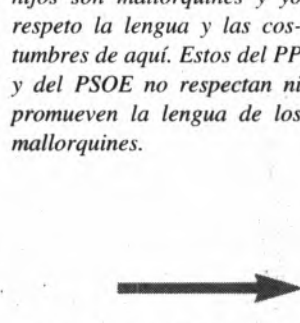

Maria-Antònia Garau (Santa Ponça). *No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. UM hem de votar.*

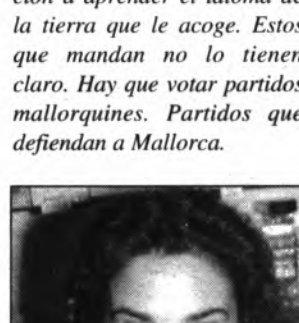
Francesc Jaume (Palmanova). *Gens just és! Aquests partits forasters que ens governen no ens estimen. Partits mallorquins com UM hem de votar.*

Maria Gelabert (Ciutat). *Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins hem de votar.*

Carme Forteza (Magalluf). *No és just. No gens ens estimen aquests dels partits forasters PP i PSOE. Els hem de donar «barco de rejilla» i així no tornaran. Hem de votar Els Verds.*

José Almela (Santa Ponça). *No és just. Aquests del PP i del PSOE van a la seva. UM defensarà les nostres coses si els votam.*

Antoni Garcia (Magalluf). *Injust! No gens ens estimen aquests que comanden. El PSM hem de votar.*

Barco!

ES GALL

Com que ocupada està l'Illa per molts colonitzadors, tots plegats a dins la quilla d'un gran *barco de rejilla*, cal treure'ls de dos en dos.

No sé si te pareix bé, mes bé ho fa qui els mals allunya; emperò un colom vingué volant des de Catalunya... Tenc de dir el què va fer?

Els del barco anau errats, aquest fou el seu sermó, així, tirant llamps forcats, mai traurem cap votació. I va fotre els seus soldats fora del seu esquadró.

Tenim amb els catalans una història i un destí; però som ben sobirans. Convé que ajuntem les mans cadascú pel seu camí.

Mal tenguí de raó un tomb, a n'Àngel trobam què dir: *Els mallorquins som qui som i no ens plau que aquest colom espanti cap colomer.*

D'enemics, en tenim massa: *Barco!*, mereixen bé; en canvi tenim escassa gent que lluiti a nostra plaça i la que hi ha, ho fa molt bé. Ω

HISTÒRIES DEL DESENCÍS

(Editorial Moll)

i

VIDA D'ARTISTA

(Llibres del Segle)

de

M. López Crespi

ES PODEN TROBAR A TOTES LES LLIBRERIES MALLORQUINES

EXIGIU AQUESTS LLIBRES AL VOSTRE LLIBRETER SI NO ELS TROBAU

L'ESTEL de Mallorca

COMPRAU PRODUCTES ETIQUETATS EN CATALÀ

És un suggeriment de L'ESTEL de Mallorca

L'ESTEL de Mallorca

EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI DE LA VOSTRA EMPRESA A MALLORCA

COMPRAU PRODUCTES DE MALLORCA

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN

És un suggeriment de L'ESTEL de Mallorca

Resposta a Bernat Joan

A L'Estel del passat dia 15 de setembre (any XIV, n. 323), Bernat Joan i Marí, en qualitat de president de la gestora d'ERC-Balears i Pitiüses, publica un article, *Un barco enfonsat*, que requereix moltes puntualitzacions.

L'articulista afirma que *és dur i complicat fer-se càrrec d'un partit en la situació en què l'han deixat en Josep Palou, en Tomeu Mestre i en Jaume Sastre (amb fuga de militants, creixement nul, desactivació de seccions locals, lluita interna ferotge, pràctiques dubtosament democràtiques viciades de temps ha, desconfiança interna, etc. etc.)*. Encara que és l'acusador qui està obligat a demostrar les afirmacions, hi ha proves concretes que desmenteixen les abstraccions de Joan. La primera és la inexistència d'un «triumvirat» executiu. Cal ser rigorosos i metòdics. El que Joan anomena eufemísticament «l'equip de Palou» és el Comitè Polític Federatiu, màxim òrgan d'ERC a les illes Balears i Pitiüses, elegit per aclaparadora majoria al Congrés de Manacor que, mirau les coses!, presidí Bernat Joan i on es presentaren dues llistes. A la de Palou figurava el nom dels membres que integrarien l'equip de treball si resultava guanyadora la candidatura. Entre d'altres, hi ha el nom de Bernat Joan i, que jo sàpiga, no se n'ha desmarcat mai.

D'ençà de la presidència de Palou s'han inaugurat (en presència del secretari general, Àngel Colom) dues seccions locals noves (Artà i la Pobra), s'han produït trenta altes (vuit després de la campanya) i vuit baixes (només una després de la campanya). Les acusacions no s'aguanten si es fan en abstracte i sense cap demostració. *Lluita interna ferotge?* Josep Palou convidà repetidament els derrotats a Manacor a incorporar-se al Comitè Polític i... preferiren conspirar; oferí a Joan Mir ser el cap de llista de Palma... i ho rebutjà perquè preveia uns resultats electorals dolents i no se sentia animat. *Pràctiques dubtosament democràtiques?* Quines? El que sí que és dubtosament democràtic és l'afirmació de Joan: *Mitja dotzena de persones en un comitè polític, per molt legítima des que estiguin democràticament, no poden dissenyar una campanya (...)*. Doncs, au!, a canviar els Estatuts i convertir el partit en assembleari! *Desconfiança*

interna? D'on cap a on? En el deliri dels despropòsits diu que s'oposà a la campanya de Mallorca (quan ho notificà i a qui?) i que a Eivissa (*per descomptat*) *fèrem la nostra feina de la manera que consideràrem més pertinent*. Àngela Maria! A Eivissa tenen dret a fer-ho, però a Mallorca no. Magnífic sentit de la democràcia i del respecte!

Diu Joan que al congrés de la Pobra en un acte de responsabilitat que s'ha de reconèixer, en comptes de deixar que tot se n'anàs a rodar, hem agafat les regnes —esper que no sigui per gaire temps— d'ERC per intentar reconduir el partit pels viaranyes que li són propis. Com s'agafen les regnes? Amb un cop d'Estat? ¿Com pot presentar-se (parlant en plural majestàtic com el Papa) de «salvador de la pàtria» reclamant el reconeixement al seu «sacrifici»? També, descontextualitzant i manipulant l'afirmació, diu que, atès que Antonio Alemany no l'ha felicitat mai, Jaume Sastre menteix. I tant que l'ha felicitat Alemany! Dues vegades! Una la que cita Sastre, referida a Mir però que es pot aplicar ell mateix per extensió. La segona quan Alemany elogia Colom, dia 18 de setembre, també pot aplicar-se-la.

Coincident amb ell en allò que *opinar sobre allò que no és objectivable és una cosa i escriure mentides és una altra*, he de desmantellar, per falses, les lletres més grosses de l'article (això per no entrar en detalls domèstics). Creu algú realment que el «barco» s'ha enfonsat? No n'havien parlat tant mai en la història! Amb «naufragis» com aquest es pot navegar amb vent de popa! Si cada dos dies, a part o banda, surt el «barco» a la premsa! Les altres lletres en grandària també són falses: es presenta com a president de la gestora d'ERC... quan no hi havia gestora! És cert que fou digitat per l'Executiu del partit dia 17 de juliol per muntar la gestora, però aquesta no es va constituir fins la nit del 15 de setembre. Malgrat tot, Joan adreçava escrits en nom de la gestora i, fins i tot, comunicats de premsa carregats de judicis de valor, judicis d'intencions i falsedats (quan va «reconèixer Josep Palou la manca de suport de la majoria de militants de Mallorca?»).

Quant al raig i roll d'incorrecions escampades arreu, en som

“
D'ençà de la presidència de Palou s'han inaugurat dues seccions locals noves, s'han produït trenta altes (vuit després de la campanya) i vuit baixes (només una després de la campanya).
”

testimonis les persones que assistíem a la conferència d'esquerra independentista dels dies 16 i 17 de setembre a «l'Escorxador» on ens va portar Bernat Joan. Com que algunes afecten l'honorabilitat de bons amics meus, vull posar-les en paper escrit per tal que Bernat Joan, si així ho troba, ho documenti:

1. Afirmà repetidament que Biel Majoral, Gabriel Bibiloni i Antoni Artigues no militaven a causa de les direccions anteriors d'ERC (la meua, la de Palou, ambdues?); que la conferència serviria per fer entrar aquestes tres persones a ERC; que Gabriel Bibiloni hi presentaria una ponència. Consider perversa la «utilització», de forma partidista, el prestigi de persones absents. Unes persones, almenys les citades, que han demostrat, més enllà de militàncies, el seu servei a l'independentisme d'esquerres.

2. Que a Manacor la majoria de militants estaven amb Frau i que, un grup reduït, havia quedat «arrassat» després d'una reunió de la Secció Local. Segurament no era la darrera, dia 9 de setembre, on va passar exactament el contrari: es materialitzà la dimissió de Frau i es designà (democràticament!) Miquel Magraner com a representant de Manacor a la Gestora.

3. Que Josep Palou, en el límit de la vanitat, va fer-se tar-

Propaganda electoral d'ERC-Illes Balears i Pitiüses a les passades eleccions generals: Bartomeu Mestre i Àngel Colom.

getes amb les lletres del nom més grosses que les del càrrec. Això no és fals, simplement és una pardalada perquè Palou va utilitzar el model «pret-à-porter» que fa servir el partit.

4. Que, excepte Jaume Simonet, tota la secció de Palma, amb ulls assassins (sic), reclamà l'expulsió de Frau i de Mir. Mentida! És més, quan Bernat Joan demanà a la gent de Palma si trobàvem que hi havia d'haver expulsions, m'hi vaig oposar radicalment (com la majoria) i hi ha quinze testimonis!

5. Que la convocatòria de la conferència va fer-se per més de les tres quartes parts dels assistents al Congrés de la Pobra. Pel que fa a les xifres les actes canten: 22 a 17 (o fallen les matemàtiques o falla la veritat). Pel que fa a la votació el planteig era: ¿s'acorda celebrar una conferència per tal de fer créixer el partit?

6. Quant al fet que a l'estel s'havien superat tots els límits del que es podia dir, hi estic d'acord. La manca de rigor de Joan Quetgles i de Bernat Joan és palesa. Una conseqüència més dels punts anteriors. Però... i de la premsa espanyola? i dels esquiroles que pervertiren la campanya? D'això, ni una paraula! D'altra banda, vull deixar clar que aquest escrit és una resposta. Això vol dir que, entre Joan i jo, va ser ell el que va treure el meu nom damunt l'estel!

7. Pel que fa a l'afirmació de Bernat Joan, referida a la campanya, que *per desfer el partit un infiltrat no ho hauria fet millor* s'equivocà; devia referir-se a la realització d'una conferència a tomba oberta. Quan s'ha desfet el partit?

8. Quant a presentar-se com a home integrador i de consens i, en contrapartida, mostrar obertament la conxorxa amb els esquiroles i actuar, com a comissari polític, per «pegar un cop de timó»,

«tallar caps» i «reconduir el rumb» imposat des de Barcelona... es comenta sol.

Què més Bernat? Ah, sí, segons declaracions teves i de Colom la conferència va ser un èxit... només va haver-hi desset baixes. Estudia matemàtiques, Bernat, Joan Mir en sap i et donarà un cop de mà ara que, amb quatre rates, tindreu temps de «continuar amb més força que mai» (en declaracions a la premsa).

Vaig advertir-te (igual que a Colom) d'una possible reculada d'ERC al Principat. Aquesta reflexió, molt arriscada després del recent espectacular resultat de les eleccions municipals, va a tomb del posicionament del partit després del Congrés Nacional de Manlleu, en el sentit que «hem de trencar la majoria absoluta de Pujol i construir un pacte de progrés». El subratllat és coincident amb el que va fer el PSM a la campanya de 1983 i que significà perdre la presència a l'ajuntament de Palma (feliçment recuperada). Definir-se en funció d'altri (amb qui el progrés?) i no des del propi projecte, ofereix una imatge de partit intermediari que els electors no admeten (els exemples són il·lustratius). Tots els analistes polítics han dit que l'increment de vots a Barcelona d'ERC procedeix d'ex-votants de CiU decebuts del pacte de Pujol amb el PSOE. ¿Com han de valorar que Rahola pacti amb els assassins del GAL a Barcelona i els doni canya a Madrid? D'altra banda, l'avenç de l'espanyolisme requereix resposta que dignifiqui la ciutadania catalana. L'independentisme de «flamarada» que bullia l'any 1992, arran dels jocs olímpics, ha vist esvaïr el moviment ciutadà (l'extinció de *La Crida* és evident). El cas, recent, del llançament de tomàtigs i

Àngel Colom provoca l'abandó massiu de militants d'ERC a Mallorca

La I Conferència d'Esquerra Independentista ha tingut com a resultat l'abandó d'ERC de més de 40 militants, entre els quals els càrrecs electes de la Federació (ex-presidents regionals i consellers nacionals) i els presidents de les seccions locals de Mallorca. La gestora provisional, presidida

llorca s'havia fet "nacionalisme ètnic", "en les antípodes dels plantejaments d'ERC". Així mateix, durant el debat va afirmar que la nostra nació "és un bressol de cultures" i "una terra de pas", i que no estava "disposat a discriminar ningú per raó de llengua". Segons les paraules de Colom,

Propaganda electoral d'ERC-Illes Balears i Pitiüses a les passades eleccions generals: Bernat Joan, Àngel Colom i Joan Mir.

per Bernat Joan, havia comunicat a la premsa que Colom venia a "recuperar el rumb" i "expulsar els militants que no acceptin l'estratègia dissenyada i imposada des de la seu nacional de Barcelona".

Durant la conferència, Àngel Colom amenaçà amb l'expulsió als militants que seguissin la línia política decidida al Congrés regional de 1992 i ratificada al de 1994, en què el partit adoptava les expressions populars "fortaster" i "barco de rejilla". En cap moment va acusar aquesta línia de vulnerar la Declaració Ideològica del partit, i fins i tot va admetre explícitament que barco de rejilla no és una frase racista. Segons Colom, ERC no pot utilitzar aquesta expressió perquè "la gent la pot malinterpretar". Amb aquest raonament —"nosaltres ho entenem, però els mallorquins no"— demostra ben a les clares que ens pren als mallorquins per beneïts.

Colom va fer un discurs completament diferent en les declaracions a la premsa, afirmant que a la campanya electoral de Ma-

hem d'entendre que a partir d'ara la FERIA de Abril, Tele 5 i l'espanyol formen part de la nació catalana.

Aquesta falsa polèmica emmascara el vertader motiu de l'actuació de Colom: impedir que la nostra Federació regional actuï autònomament, segons l'estructura federal que consagren els estatuts (article 24), i imposar el seu criteri de forma dictatorial i jacobina. Convé recordar que ja va fer el mateix a la Catalunya Nord, destituint el president electe Robert Avril i ferint de mort el projecte d'ERC en aquelles contrades.

Bernat Joan, nomenat a dit per Colom i amb una actuació pròpia dels millors comissaris polítics de l'estalinisme, va declarar a la premsa que la Conferència d'Esquerra Independentista havia assolit el 100% dels objectius. Si aquests objectius eren la "fuga de militants", la "desactivació de seccions locals" i les "pràctiques dubtosament democràtiques", l'èxit és inqüestionable. Josep Palou Ω

Manifest dels ex-militants d'ERC

Les persones de Mallorca afiliades a ERC relacionades al final d'aquest escrit

MANIFESTAM

que ens hem donat de baixa d'ERC atesa l'exclusió i el convit a abandonar el partit que va fer Àngel Colom el passat dissabte dia 16 en el marc de la I Conferència d'Esquerra Independentista.

ELS MOTIUS BÀSICS D'AQUESTA DECISIÓ SÓN:

1. L'actitud prepotent, antidemocràtica i antifederal d'Àngel Colom.
2. La desautorització dels òrgans democràtics del partit a Mallorca que va fer el secretari general.
3. La manipulació del debat impeding que se sotmetés a discussió la reivindicació del model federal del partit.
4. La perversió d'emparar-se en la campanya electoral (prop de quatre mesos després i quan no va comparèixer en tota la campanya) com a excusa i cortina de fum per amagar el vertader motiu de la desautorització: evitar el reconeixement de competències a la federació.
5. El desconeixement i desinterès de Colom de la realitat política de Mallorca i de tota la Catalunya perifèrica.
6. L'actitud preconcebuda amb la qual Colom va venir a Mallorca, totalment negat a escoltar i decidit a «canviar el rumb» i a «imposar» l'estratègia de Barcelona.
7. La conxorxa de Colom alineant-se amb els traïdors i esquirols que varen rebentar la campanya electoral, vulnerant els estatuts del partit.

Volem reafirmar-nos en la nostra condició de catalans. No som ni espanyols ni catalans de segona i, per això, des d'avui mateix, ens constituïm en grup de treball amb l'objectiu de plantejar l'estructura d'una nova organització política independentista.

Rosa M. Calafat	Llorenç Carreres	Beatriu Defior
Antònia Fons	M. Antònia Font	Martí Lluís Galmés
Catalina Garriga	M. Coloma Gelabert	Catalina Gelabert
Joana Aina Gost	Josep Lladó	Margalida Lledó
Joan Lliteres	Bartomeu Lliteres	Antoni Llompard
Anna Lluís	Miquel Magraner	Antoni Martí
Antoni Martíàñez	Gabriel Meneu	Bartomeu Mestre
Antònia Mestre	Maria Teresa Munté	Josep Palou
Maria Jerònica Quetgles	Maria Antònia Ramis	Andreu Rayó
Bartomeu Riera	Joana M. Romaguera	Jaume Sastre
Àngel Serra	Jaume Simonet	Magdalena Torelló
Joan J. Vicens	Pere Vives	

...i moltes altres persones que, per raons de confidencialitat, no han volgut figurar nominalment a aquesta llista que, n'estam convençuts, s'ampliarà. Ω

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.
Digau-los-ho amb L'ESTEL

L'ESTEL
de Mallorca

Gloses

Desembarc del rei En Jaume

CLIMENT GARAU DE LLUÇMAJOR

Primer divendres setembre
sa barca del Rei entrà,
tot s'estol se concentrà
al port de sa Palomera.
Totes en grossa filera
allà se reuniren,
totes hi arribarien
duent estesa bandera.

El Rei ses ordes va dar
a Nuno a sa galera,
que anàs a explorar sa terra
per poder desembarcar.
En Montcada s'ajuntà
amb el seu barco «Tortosa»,
veren una zona formosa,
el rei d'això s'enterà.

Se varen posar a avançar
per poder al Rei respondre
i el lloc de Santa Ponça
allà molt los agradà.
Enrera varen tornar
per donar sa novetat:
«un bon terreny hem trobat,
allà molt bé ens anirà».

El Rei reverencià
es diumenge de precepte,
a això tengué respecte
per poder Déu honorar;
però tot se preparà
per poder partir dilluns,
«farem sa força tots junts,
s'enemic, s'assustarà».

Los devia convenir
aquell dia, perllongar,
nedant se va presentar
un moro, un tal Alí,
que havia fet es tragí
venguent de sa Dragonera,
besant d'una tal manera
peus i mans, i s'offerí.

An el Rei comunicà
sa Illa com se trobava,
a tots es punt desxifrava
per problemes no trobar.
«Sa victòria assolirà,
d'això n'estic ben segur,
és preparatiu que duu
de fet no res pot fallar.»

Ja a sa costa hi havia
cinc-mil moros preparats,
dos-cents cavalls enxerxats,
per terra se procedia.
A tendes pernoctaria
aquell tan gros esquadró,
havian sentit remor,
per això esperaria.

A mitja nit començaren
a terra allà a botar,
un gros silenci s'emprà,
an això se proposaren.

Un amb s'altre s'ajudaren
davallant material,
de cavalls un gros esbart
a terra los ensellaren.

Nuno Sanç va ser es primer
que Mallorca trepitjà
i a ell l'acompanyà
En Montcada. llavors ve
En Santa Eugeni tercer
i En Gelabert de Cruïlles
que perseguiren ferides
perquè tot los anàs bé.

Un pujolet escalaren
per als terrenys divisar,
vuit-cents soldats se contà,
cent cinquanta que muntaven
més enfora esperaven
cinc mil peons *sarracens*,
muntaven dos-cents cavalls
nerviosos que botaven.

El Rei los passà revista
perquè res pogués mancar,
era un moment de pensar
davant una hora ben trista.
El Rei encengué sa *xispa*,
tot es cavall s'escapà
a cercar es *sarraçà*
a dins tota aquella pista.

En Montcada va esser
es primer de sa batalla,
de sang, va omplir s'espasa,
se va posar a matar-ne.
Demostraren més poder
l'estol de los crestians,
fugiren es *sarraçans*,
mil cinc-cents van morir-ne.

Molt anímat va quedar,
el Rei, d'aquella batalla,
ja que l'havian guanyada
an es valent *sarraçà*.
De fet, volgué imitar
aquella digna acció,
va sentir grossa passió,
ell se volgué aventurar.

Vint-i-cinc aragonesos
ell mateix va convidar
per anar tots a lluitar
contra aquell *sarracenos*,
amb s'estol, tots ells desmesos
amb s'espasa amb sa mà
amb quatre cents s'enfrontà,
vuitanta morts, ben estesos.

Quan començava sa nit
el Rei se va presentar,
En Montcada *reprotxà*
aquell fet tan atrevit;
«això és un fet molt trist
que en Vós, podria passar,
s'hagués pogut estimbar
si quelcom 'gues succeït».

«Es puntal d'aquesta empresa
és sa Vostra Majestat,
és un fet molt arriscat
a dins tota sa noblesa,
per això aquesta acció
que heu acabada de fer,
aquest fet que ha sortit bé
'gues pogut ser perdicció.»

«Si Sa Vostra Majestat
hagués caigut, per desgràcia,
ja pot mirar quina gràcia
com tot hauria acabat.
Tot s'hauria estimbat
aquest tan noble projecte,
per això, vagi alerta,
no sigui tan arriscat.»

«S'espirit meu no podia,
de fet, estar aturat,
per això m'he abordat
a lluitar sa moreria.
El meu cor me dirigia
que tot aniria bé,
jo som un bon espaser,
jo, d'ella, me faria.»

«S'espasa ben dominada
està en es nostre braç,
era possible arribar
de sa fona una pedrada;
per ells es ben manejada
per esser bons tiradors,
a Vós, vos tenim gelós,
no ho faceu, altra vegada.»

El Rei se comprometé
que altra acció no faria,
A Montcada li diria:
«A vos, vos escoltaré,
se cert que me voleu bé
perquè m'heu demostrat,
amb vos faré bon lligat
per esser bon cavaller.»

Anaren a descansar
després de sa gran batuda,
«una guarda molt segura
aquí prompte heu de muntar,
sempre alerta hem d'estar
en aquestes greus saons;
els moros son polissons,
mos podrien atacar».

Tota sa nit vigilant
amb s'espasa en sa mà,
el Rei se va aixecar
an es guardies saludant,
a ells ordes demanà
si havien sentit remor,
«alerta an es *sarraçà*,
qualque cosa està tramant».

El Rei se'n tornà a dormir
després d'aquella acció
sense que hi hagués remor,
se va aixecar es dematí.

«Presentesc jo de sentir,
dels moros un preparat»,
ell no anava equivocant
perquè tal qual succeí.

Ses naus allà apostades
en es Port de sa Porrassa,
es moros amb bona traça
tenien obres pensades,
amb cavalls i amb espases
un exercit va aparèixer,
al Rei i tota noblesa,
les fugiren ses rialles.

L'endemà de bon matí,
abans que s'alba sortís,
se va donar un avís
que missa havien d'oír;
allà tothom assistí
i després de combregar
el Bisbe los animà
cap an es combat partir.

El Bisbe de Barcelona
a tots los va beneir,
en veu alta los va dir:
«Lluitau per una corona,
és molt noble i formosa,
és digna de respectar»,
amb el Rei, tots, confiar,
l'empresa n'és ben formosa.

Els Montcades ja partiren
a davant tots els guerrers
de cap an es *sarracens*
que sembla que los conviden.
An es peons advertiren
que no havien d'afluixar
i fins a la mort lluitar,
«els herois, així s'escriuen».

A s'estol des *sarraçans*,
tres vegades los guanyaren,
però en lluita tornaven
com a rabiosos cans.
De moros n'hi hagué tants
en ses tres grans envestides,
però ses nostres consignes:
resistir com crestians.

El Rei de prop ho veia,
an es furiós combat,
només n'estava allunyat
de un tir de sa bassetja.
Després d'això, ell se mescla
a dins aquell esquadró
per dar-los animació
com a gall alçant sa cresta.

Tot s'esquadró resistí
quan senti sa veu del Rei,
los feren gran *atropell*,
es moros varen fugir.
El Rei los va exigir
de col·locar sa bandera,
va ser sa obra primera
per sa victòria obtenir.

A sa muntanya clayada
sa bandera catalana,
era cosa demostrada
després de sa gran batalla.
Sa gent estava animada
encesa amb so lluitar,
«Observem el *sarraçà*,
quina la té preparada».

An es moros varen cremar
perquè no fessin olor,
feren un bon fogueró

perquè molts se'n van matar.
S'havia de netejar
perquè ells vivien prop,
es microbis d'home mort
pesta podien sembrar.

El Rei estava content
d'aquella grossa victòria,
però no tot va ser glòria
en aquell precís moment.
S'avançà a molta gent
i el Bisbe de Barcelona
que duia una corona
a dins el seu pensament.

An el Rei anuncià
sa mort des germans Montcades,
sa cara plena de llàgrimes
an el Rei li va quedar.
En terra s'agenollà
per a Déu, a fer pregó,
«l'amic de tot meu valor,
Vós el m'heu volgut llevar».

Al cor del Rei li entrà
una molt grossa tristor,
amb s'amic de més valor
amb qui podia comptar.
S'havia de conformar,
Déu ho volia així,
«sa lluita ha de seguir,
tot Mallorca conquistar».

Lo sendemà dematí
es Montcades enterraren,
tots ells llàgrimes vessaren
per molta pena tenir.
Aquí el Rei los va dir:
«Ja està be de tots plorar,
aquests crim hem de venjar,
sa vida hem d'oferrir».

El lloc a on van morir
els Montcada aquell moment
va esser un referent:
hi varen sembrar un pi,
sa ombra los va cobrir
durant els moltíssims d'anys,
moltíssims de crestians
anaven a resar-hi.

Sense posar-hi cap dubte
quan ja el temps va passar
els ossos van canviar
a l'església del Sepulcre.
Un poc més envant resulta
que a Barcelona els dugueren,
allà molt tranquils els tenen
recordant seva bravura.

En es lloc on van morir
pes fet més patentitzar
una creu s'hi va aficar
i encara sol estar-hi.

Els moros varen partir
a Ciutat a amagar-se,
'vien perdut es poder
amb tantes baixes sofrir.
Aquell elevat verí
que ells havien emprat
va quedar tot esfumat,
tenien por de morir.

(De la llibreta «Història de les Illes
Balears» d'en Climent Garau i Salva
de Lluçmajor. Ω

Les cases palau de Santa Ponça

En Joan-Lluís Gamundí proposa que siguin declarades d'interès sociocultural

En Joan-Lluís Gamundí, que fa dos anys va fer un serial damunt L'ESTEL denunciant les corrupcions i magarrufes del president del Crèdit Balear, president del Club Nàutic Santa Ponça, registrador de la propietat, advocat, conseller del Banc Popular Espanyol, president de IMISA, etc, i sobretot l'amo de Santa Ponça com l'anomenen els habitants del lloc, ens ha concedit una entrevista on ens conta la història de Santa Ponça i de les seves cases-palau.

La possessió de Santa Ponça fou donada pel rei En Jaume al primer capità que va desembarcar a Mallorca aquell dia de principis de setembre de 1229. Era Bernat d'Argenton, de qui tenim notícies escrites de l'any 1247. Va passar a diversos propietaris fins que l'any 1899 sabem que era de dona Joana Adelaida Rocabertí de Dameto i Verí, que la va deixar en

herència al seu nebot Ferran Truiols i Despuig. Posteriorment, el misteri ronda per les cases i la possessió de Santa Ponça. Abans de la fallida del Crèdit Balear, devers l'any 1934 ja eren propietat d'aquesta entitat bancària. Durant una partida d'anys es va continuar conreant la possessió, però al 1955 es va constituir la societat Immobles i Material Industrial S.A. (IMISA), Filial del Crèdit Balear, amb la finalitat d'urbanitzar la possessió. L'arquitecte Antoni Parietti va procedir a urbanitzar uns sis milions de metres quadrats d'aquest lloc que, des de sempre, s'ha considerat «les barres d'or del Crèdit Balear».

Just devora la rotonda que va a Santa Ponça, hi ha les cases-palau dels senyors, amb un oratori, les cases dels amos i missatges, les païsses i les solls per al bestiar.

— Aquestes cases eren del Crèdit, però el president del

banc, que és en Nigorra, les va comprar no fa gaire temps.

— En Nigorra vivia en aquestes cases i me va dir —me conta en Gamundí—: «Tanmateix la gent se pensa que aquestes cases són meves, he pensat comprar-les a IMISA, convé que en facis una valoració que no pugi més de vint milions.» Davant aquesta endemsa, jo vaig quedar sense polsos. Vint milions, quan amb els mobles, les cases i els terrenys del voltant la propietat se podia avaluar en uns mil dos-cents milions de pessetes. Ho vaig considerar una estafa als accionistes del Crèdit Balear i a IMISA. No vaig voler fer aquesta valoració donant-li tot tipus d'explicacions, però això me costà ésser fulminantment cessat com a cap de cinc departaments del Crèdit. Tanmateix, al cap de dos anys, en Nigorra va comprar les cases per devuit milions de pessetes.

— Les cases estaven en bones condicions d'habitabilitat?

— Abans que en Nigorra les compràs, IMISA hi va gastar uns quaranta milions per arreglar instal·lacions, reparacions de les cases i construir un xalet per al servei, de manera que en Nigorra va preparar bé aquesta compra.

— Els socis del Crèdit, no se sentiren estafats per aquesta compra?

— La majoria dels accionistes ni se n'adonaren, i del Consell d'Administració només un conseller se va enfadar molt i va estar a punt de dur-ho als tribunals, però no va fer res. Cal tenir en compte que aleshores el grup del Banc Popular no havia imposat al Crèdit Balear unes bases serioses i disciplinades. Avui, això no hauria passat. En Lluís Valls Taverner, president del Banc Popular ho hauria permès.

— Què té a veure el Banc Popular amb el Crèdit Balear?

— Encara que en Miquel Nigorra continua essent president del Crèdit, ja pinta ben poc; l'amo del Crèdit és el Banc Popular, presidit per aquest senyor de la banca nacional que és en Lluís Valls Taverner.

— Hem quedat que a les cases hi havia una església on la gent de la contrada anava a missa els

Cases-palau-fortalesa de Santa Ponça.

diumenges.

— Efectivament. Per evitar que la gent els molestàs anant a missa a les cases, en Nigorra i la seva dona, na Coronació, promogueren la construcció d'una església a l'altre costat de la carretera, que seria pagada per una fundació de l'Opus Dei. Una església que havia de tenir una certa dignitat, però els doblers no bastaven i malgrat les col·lectes que se feren per tot el poble, i davant la desesperació de l'arquitecte que l'havia projectada, l'església se va quedar en una portassa. Com és natural, una vegada acabada l'església, els Nigorra no deixaren entrar la gent al seu oratori.

— Aquestes cases deuen pagar molta de contribució a l'ajuntament.

— Pots pensar! És vergonyós que, mentre que per un xalet normal la gent del terme de Calvià paga unes cent vint mil pessetes de contribució, les cases-palau de Santa Ponça només paguin unes trenta-sis mil pessetes. Hisenda les té valuades en uns sis mi-

lions, la qual cosa és una burla per als altres contribuents.

— I per què dius que aquestes cases haurien d'ésser declarades d'interès sociocultural?

— Senzillament per quedar cabals amb la societat; la família Nigorra, que les ha adquirides d'aquesta forma tan irregular i corrupta, essent en Miquel Nigorra president de la Societat que les venia i comprador a la vegada, les hauria de vendre a l'Ajuntament de Calvià pel mateixos doblers que les va comprar més un 10% d'interès anual, a fi que no hi perdi. L'ajuntament hi podria posar les oficines municipals, la biblioteca, sales per a recepcions oficials, un museu, la seu de les associacions del poble... Ω

Nota de la redacció: Amb motiu dels 25 anys de Miquel Nigorra en la presidència del Crèdit Balear, en Joan-Lluís Gamundí i Seguí començarà, a partir de la propera edició de L'ESTEL, la segona part del serial sobre la vida i els miracles del matrimoni Nigorra, amos de Santa Ponça.

Una de les sales del palau.

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
Adreça.....
.....C.P.....
Població.....
C.I.F.....Tel.....

**M'interessa una subscripció
ANUAL 3.000 PTS**

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
Adreça.....
Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**